

HET GESLACHT SIEDERS De oudste generaties te Zweeloo

F. Sieders Gzn.

Inleiding

Sieders is de naam van een geslacht waarvan de geschiedenis zich van 1652 af voor het grootste gedeelte op Drents grondgebied heeft afgespeeld.

Na intensief genealogisch onderzoek is vast komen te staan dat het dorp Zweeloo de bakermat van het geslacht Sieders genoemd mag worden.

Rond 1660 vestigde zich hier de oudst bekende vertegenwoordiger en stamvader van het geslacht, Augustus Sijder.

Allen die de naam Sieders droegen en dragen zijn nazaten van hem.

Deze nazaten zijn over heel Nederland uitgezworven en enkelen hebben zich zelfs gevestigd in de Verenigde Staten, Canada en Australië; in het dorp Zweeloo woont echter al sedert 50 jaren geen Sieders meer.

De stamvader was vóór zijn vestiging in Zweeloo in Meppel gehuwd (1652).

Volgens de huwelijksinschrijving was hij afkomstig uit Bischofswerda, tegenwoordig een industriestad nabij Dresden in de D.D.R.

De stad werd voor het eerst in 1227 en 1361 als zodanig genoemd ^{1[1]}).

Door de gunstige ligging aan de route Neurenberg-Dresden-Bautzen-Breslau kon de economie van de stad in de middeleeuwen tot ontwikkeling komen, wat stijging van het welvaartspeil teweeg bracht.

In 1559 werd Bischofswerda onderdeel van het keurvorstendom Saksen en tegelijkertijd ging men van de katholieke op de hervormde godsdienst over.

Reformatie (Luther) en Humanisme waren in Bischofswerda populair en waarschijnlijk behoorden de voorouders van Augustus Sijder ook tot de aanhangers.

De niet alledaagse voornaam Augustus, die juist onder invloed van het humanisme weer in zwang is gekomen, wijst in ieder geval wel in die richting ^{2[2]}).

Gegevens omtrent het voorgeslacht van Augustus Snijder zijn tot op heden niet gevonden.

Misschien moeten we de vroege historie van het geslacht buiten Bischofswerda zoeken.

Mogelijkerwijs is Augustus een afstammeling van de patricische familie Sieder die in de middeleeuwen in en rond de stad Schwäbisch Hall in Württemberg woonde.

Volgens een enkele bron zou de familie zich vanuit Siebenburgen (tegenwoordig Transsylvanië in Roemenië) in Hall hebben gevestigd ^{3[3]}).

De familie behoorde tot de stadsadel en had vele bezittingen in en om Hall. De oudst bekende vertegenwoordiger van dat geslacht is Waltherus dictus Sieder die in 1287 wordt vermeld ^{4[4]}).

De Hallse familie Sieder zegelde met het hiernaast afgebeelde wapen ^{5[5]}).

Na 1503 ontbreken de gegevens van de familie in Hall.

De naam Sieder komt echter nog steeds, zij het sporadisch in Duitsland voor.

Door Augustus en zijn nakomelingen werd de familienaam aanvankelijk Sijder, Zijder of Sider geschreven.

In het begin van de 18e eeuw verschijnt de patronymische genitief -s op het toneel.

De naam wordt dan tot het midden van de 19e eeuw vrij consequent als Sijders geschreven.

Hierna verandert de „ij” (spreek uit -ie-) in „ie”. Een overgang die algemeen, d.w.z. bij alle leden van het geslacht, als bij afspraak plaats vond.

Voor de betekenis van de naam Sijder/Sieder moeten we terug naar Duitsland. Duitse etymologische woordenboeken weten niet echt duidelijk raad met de naam.

^{1[1]}) Meijers Enzyklopadisches Lexikon, d. 4 (9e druk) p. 269.

^{2[2]}) Dr. Hans Bahlow, *Unsere Vornamen im Wandel der Jahrhunderte* (1965).

^{3[3]}) Otto von Alberti e.a., *Württembergisches Adels- und Wappenbuch*, 11. (Stuttgart 1899 - 1916) p. 731.

^{4[4]}) Prof. Josef Karlmann Brechmacher, *Etymologisches Wörterbuch der Deutschen Familiennamen*, II (2e dr. Starke

Limburg a.d. Lahn) p. 611.

^{5[5]}) Zie noot 3.

Over het algemeen wordt echter gedacht aan een beroepsnaam of (een enkele keer) aan een herkomstnaam op -er van de plaatsnamen Siede en Sieden (in Noordduitsland)^{6[6]}. Het meest voor de hand liggend lijkt de beroepsnaam Sieder (in het nederlands zieder) te zijn. Een zieder is iemand die bepaalde (mengsels van) stoffen of spijzen kookt of bereidt (zout-, zeep- of bierzieder).

In verschillende Duitse steden kwam al vanouds het beroep zieder voor; zoals in Schwabisch Hall waar zoutziederijen een groot deel van de economie van de stad beheersten.

Slechts uitgebreid historisch onderzoek naar het voorkomen van de naam Sieder in Duitsland kan meer zekerheid verschaffen omtrent de betekenis van de naam en de vroege historie van het Nederlandse geslacht Sieders.

^{6[6]}) Zie noot 4.

1. De stamvader

I. **AUGUSTUS SIJDER**, de stamvader van het geslacht, huwde in oktober 1652 te Meppel als „j(ong).g(ezel). van Bisschops Weerde int Land van Meijßen" met **AELTIEN HERMENS** uit Kolderveen.

Fragment uit het trouwboek van Meppel, oktober 1652.

Bij het lezen van de naam Bischofswerda, dringt de vraag zich op wat deze Sakser bewogen kan hebben naar het verre Drenthe te gaan.

Een plausibele verklaring hiervoor zou kunnen zijn, dat hij met een leger in de Tachtigjarige Oorlog naar de lage landen is gekomen.

In 1648 had de Republiek nog zo'n 30 regimenten in dienst, waarvan er 15 bestonden uit buitenlanders (Fransen, Engelsen, Schotten en Duitsers).

In de jaren na 1648 (vrede van Munster) werden vele troepen afgedankt ^{7[7]} en ongetwijfeld zullen vele soldaten niet zijn gerepatrieerd maar in de Republiek zijn achtergebleven.

Deze theorie sluit aan bij een overlevering die in verschillende „takken Sieders" bekend is en zegt dat de „eerste Sieders" als (huur)soldaat vanuit Duitsland, Zwitserland of Frankrijk naar Nederland gekomen is. Gefundeerd bewijsmateriaal hiervoor ontbreekt echter.

Na het huwelijk hebben Augustus en Aeltien zich waarschijnlijk in Meppel gevestigd.

Over hun leven aldaar is niets anders bekend dan dat Augustus in Meppel op 1 januari 1654 een dochter DORENTHE laat dopen.

Erg lang zal het gezin niet in Meppel gebleven zijn, aangezien Augustus Sijder voorkomt op een uit 1665 daterende lijst van in Zweeloo aanwezige weerbare mannen en hun bewapening ^{8[8]}.

Van de 28 beschikbare mannen waren er 8 het meest bekwaam om met een geweer om te gaan en de overige 20 werden bewapend met stokken of halve lansen.

Onder de laatste groep bevond zich ook Augustus. De lijst zegt ons dat „...Binnen Sweele werden befunden acht en twintich vuersteden ..."

Op één van de vuersteden (boerderijen) woonde Augustus Sijder met zijn gezin.

Welke boerderij dit precies was, wordt gespecificeerd in een lottingsprotocol van 19 november 1667 ^{9[9]} waar Augustus als verweerder wordt genoemd: „... Augustus Sijder tot Sweell in qualité als besitter ende gebruucker van het sterfhuys van wijlen den schults Jan Coers Lepell ..."

In dit proces voor de Etstoel verweerde hij zich tegen een eis tot betaling „van vierentnegentigh carls. gl. boeckschulde" van Hopman Herman Aepkens uit Groningen.

Mogelijk dateerde hun contact nog uit de veronderstelde militaire tijd van Augustus.

Volgens Augustus was de restschuld overgenomen door Jacob Brants en de Schutte van Sleen. Drost en Etten stelden hem uiteindelijk in het gelijk en verklaarden de eiser onbevoegd tot procederen tegen hem.

Augustus Sijder bezat volgens het bovenvermelde dus het huis dat oorspronkelijk bezit was van en bewoond werd door de op 22 maart 1656 overleden schutte Johan Coerts Lepel ^{10[10]}.

Overigens is het wel opmerkelijk dat dit huis elf jaar na dato nog bekend stond als „het sterfhuys van Jan Coers Lepell."

Vergelijking van de eerder genoemde lijst van weerbare mannen uit 1665 met de haardstedenregisters uit 1654 en 1672 ^{11[11]} toont aan dat Augustus vóór 1672 het bovengenoemde

^{7[7]} (o.a.) A. en H. Algra, *Dispereert niet d. 2*, p. 178 - 179.

^{8[8]} *Oud Staten Archief (OSA) 1329*.

^{9[9]} *Etstoel 14 d. 21 f. 9*.

^{10[10]} Zie: L.H. van Schelt, *Fragmenten uit de geschiedenis van Zweeloo (Meppel 1981)*, p. 55 e.v.

huis veruuld heeft voor een andere boerderij elders in het dorp. Volgens een lijst van nieuw gebouwde huizen te Zweeloo daterend uit 1672 ^{12[12]}) was sedert 1654 aan dat huis gebouwd „5 gebint voorhuijs, 21 voet wijt en 4 bint kamers, sijnde 22 voet lanck en 24 voet wijt, gereckent op f 195,-" (voor grondschatting).

Voorwaar een aanzienlijke uitbreiding en volgens de lijst de grootste in het „Sweelder karspell." Voor deze hoeve werd hij in het haardstedenregister van 1672 aangeslagen voor 3 gulden.

^{11[11]}) OSA 845 (grondschattingregister 1654) en OSA 868 (haardstedenregisters 1672, 1691 - 1694, 1742 - 1804).

^{12[12]}) OSA 849.

Augustus Sijder 5 gdelint vood
gijb, 21 vood 1672 in 4 gdelint
Rambert, fym 22 vood lanchte 3

Fragment uit het register van aangetimmerde huizen te Zweeloo, 1672.

Bovenstaande gegevens zijn m.i. zeker verwonderlijk te noemen, want hoe is het mogelijk dat een, naar men aan kan nemen vrij onbeduidende figuur, hoogst waarschijnlijk niet gerelateerd aan welke Drentse familie dan ook en die bovendien buitenlander was, zich kon vestigen in het dorp Zweeloo waarbinnen de oude regels van markerecht, ect. zo streng nageleefd werden.

Getuige de bekende Drentse rechtsregel (die o.a. voorkomt in het Drentse Landrecht van 1614 ^{13[13]}): „Sibbe gaet voer swette, swettevoerbinnenbuir, ende binnenbuir voer buitenbuir”, was het bijna onmogelijk huis en erf aan iemand van buiten de marke te verkopen.

Eerst kwamen de familieleden, daarna de boeren van hetzelfde dorp en tenslotte pas personen buiten het dorp aan de beurt.

Het blijft voor alsnog een raadsel hoe Augustus Sijder het bezit van het sterfhuus van Jan Coerts Lepel heeft kunnen verwerven.

Het bleef voor Augustus bij de vermelding van 1672 in het haardstedenregister. In 1691 werd hij opgevolgd door zijn zoons Martijnus en Harmen.

Vermoedelijk zal Augustus in de tussenliggende periode overleden zijn.

Men kan zich afvragen of hij op een normale wijze is gestorven of wellicht op een geweldadige manier om het leven is gekomen.

Deze vraag slaat op het volgende verhaal in het boek „Hoogeveen, van Echten's Morgenland” geschreven door L. Huizinga en Dr. J. Wattèl. Op de pagina's 78 en 88 van dit boek is een overlevering uit de tijd van de Munsterse bezetting van Hoogeveen (ca. 1673) opgetekend):

„Bij overlevering is bekend, dat ze Harm Sieders, die op weg was naar de kerk met de Bijbel onder de arm, vanuit Huize Den Clarenbergh op de Adellijke Brugge (later Noordse Brug tegenover de Kerkstraat) dood schoten.”

Zoals hierboven reeds vermeld, was Augustus Sijder „de eerste Sieders” in Drenthe.

Na zijn dood waren Martijnus en Harmen de enigen met deze achternaam.

Beiden woonden en werkten echter in Zweeloo tot hun overlijden in respectievelijk 1743 en ca. 1730.

Wat dan de denken van het hierboven aangehaalde verhaal?

De eerste keer dat deze overlevering werd opgetekend, in 1873 ^{14[14]}, was zij al 200 jaar oud.

Ongetwijfeld heeft de tijd het verhaal erg verminkt, maar niettemin zal er wel een kern van waarheid in de overlevering steken.

Als we er vanuitgaan dat werkelijk „een Sieders” in de Munsterse tijd is doodgeschoten, kan dit slechts betrekking hebben op Augustus in Zweeloo en is Hoogeveen als plaats van gebeurtenis moeilijk hiermee te rijmen. Pas in ca. 1767 vestigde zich voor het eerst een telg uit het geslacht Sieders in Hoogeveen.

Een gedeelte van diens aanzienlijke hoeveelheid nakomelingen (waarvan velen de voornaam Harm dragen!) woont er nog steeds.

Een andere mogelijkheid is dat in Hoogeveen wel iemand is doodgeschoten, maar dat deze persoon geen Sieders was.

Ook is het mogelijk dat verschillende verhalen met elkaar vermengd zijn.

Het dorp Zweeloo heeft evenals andere plaatsen in Drenthe erg te lijden gehad van de plunderende Munsterse soldaten ^{15[15]}.

Terugkend aan 1665 zien we de 28 weerbare mannen die bewapend werden ter voorbereiding op de Munsterse invallen.

Augustus Sijder was één van hen. De plundering van het dorp waarbij o.a. de kerkklok

^{13[13]} J.E. Ennik, *Het landrecht van Drenthe van 1614* (Meppel 1979), p. 50 (boek 3, art. 35 Regula van naercoep).

^{14[14]} J. v.d. Veen AZ., *'t Een en ander over de gemeente Hoogeveen* (Assen 1873), p. 43.

^{15[15]} Ds. M. de Koning, *De Nederlandse Hervormde Gemeente in Zweeloo* (Assen, 1954) p. 16; Van der Scheer, *Boom*

en Lesturgeon, Drenthe in vlugtige en losse omtrekken geschetst door drie podagrissen (Koevorden 1843) d.1. p. 186.

en de grote kerkbijbel door de Munsterse soldaten werden buit gemaakt, zal niet zonder slag of stoot zijn geschied.

Misschien is Augustus Sijder bij deze oorlogshandelingen om het leven gekomen ...

Zijn nakomelingen kunnen een dergelijk verhaal vanuit Zweeloo naar Hoogeveen hebben meegenomen en dit kan, eventueel vermengd met een soortgelijke gebeurtenis die zich in Hoogeveen heeft voorgedaan, na jaren de overlevering hebben opgeleverd zoals die, welke in het hierboven aangehaalde boek werd vermeld.

Het zijn slechts veronderstellingen; naar de waarheid kan men in dit geval slechts gissen.

Kinderen:

1. DORENTHE, gedoopt te Meppel 1 januari 1654. Geen verdere gegevens bekend.
2. MARTIJNUS, volgt I I a
3. HARMEN, volgt II b

2. De zonen van Augustus Sijder en Aeltien Hermens

II .a. **MARTIJNUS SIJDER**, waarschijnlijk de oudste zoon, werd ca. 1655 geboren en mogelijk vernoemd naar zijn grootvader van vaderszijde. Hij huwde met HILLEGHIJN ALBERS, van wie slechts bekend is dat zij in 1733/1734 is overleden. Martijnus wordt in de haardstedenregisters 1691-1694 van Zweeloo vermeld als opvolger van zijn vader.

Hij betaalde 3 gl. haardstedengeld voor het hebben van 2 paarden en het uitoefenen van het beroep van slijter.

Naast Martijnus waren zijn buurman, de korremorretapper ^{16[16]}) Lucas Meinders en zijn broer Harmen Sijder. slijters van professie.

Hieronder moet men iemand begrijpen die goederen (kruidenierswaren, sterke dranken, etc.) van uit huis verkocht; de voorganger van de winkelier of handelaar.

In ca. 1692 verbrandden in Zweeloo de huizen van Martijnus Sijder en Lucas Meinders.

Waarschijnlijk heeft men de brand tot 2 boerderijen kunnen beperken.

Het is vreemd dat in casu noch van een subsidieverstrekking vanwege Drost en Gedeputeerden ter tegemoetkoming van de schade, noch van vrijstelling van betaling van grondbelasting en omslagen is gebleken. Dergelijke maatregelen waren na het verbranden van een huis namelijk gebruikelijk.

Martijnus herbouwde zijn huis in kleinere vorm: „...een nieuw getimmer van vier gebinten; wijt twintigh voeten ...” ^{17[17]}).

Een heel verschil met het grote huis dat zijn vader kort voor 1672 door bijbouw had gevormd! In de jaren tot 1741-1742 breidde Martijnus de boerderij uit met een schuur („een schuire 3 gebint 12 voet wijt”) en een schaapskooi („een schapschot 3 gebinten 13 voet wijt”) ^{18[18]}).

Volgens het goedschattingsregister van 1694 was hij ook eigenaar van een boerderij in Aalden. Ook deze „getimmers” werd echter door een grote dorpsbrand op pinksteren 1693 verwoest.

Intermezzo: een grote dorpsbrand te Aalden

Op 3 juni, pinksteren 1693, brandden in Aalden een aantal boerderijen en schuren af.

Het dorp bestond uit ca. 11 huizen waarvan er zeker 5 tot 8 in de as werden gelegd.

Sommige boerderijen waren gemeenschappelijk eigendom, zodat het aantal eigenaren dat in de bestudeerde bronnen ^{19[19]}) wordt genoemd ons helaas niets zegt over het preciese aantal getroffen boerderijen.

De gedupeerde eigenaren woonden allen, behalve Meijne Schreuringe en Jan Foncke, buiten Aalden ^{20[20]}). Na de brand gebeurde er iets vreemds: de meeste eigenaren verkochten hun

^{16[16]}) *Korremorre is mogelijk afgeleid van „corner”, de vrucht van de sorbe- of sperwerbezieboom, waaruit men een*

gistende drank

bereidde (Verwijs en Verdam, Middelnederlandsch Woordenboek 11, Den Haag 1885). Minder waarschijnlijk is de samentrekking uit de Groningse woorden „korries”, een oude naam voor jenever en „morkeberen”, veenbessen (K. ter Laan, Nieuw Groninger Woordenboek, 2e Groningen 1952).

^{17[17]}) OSA 818 (Goedschattingsregister 7 februari 1634) Zweeloo.

^{18[18]}) OSA 858.

^{19[19]}) Zie noot 20 t/m 26. Zie voorts: H.M. Luning en L.H. van Schelt, „De grote brand te Zuidlaren in 1803”, in: *Ons*

Waardeel 5 (1984) p. 196, noot 1. Schrijvers baseerden zich bij hun bronvermelding over de brand te Aalden op door de schrijver van het onderhavige artikel verstrekte gegevens. De mededeling dat de aan- en verkopers streden over de vraag wie het douceur mocht ontvangen is onjuist. De ruzie betrof het feit of de verkopers van de puinhopen ten laste van de kopers mochten worden ontheven van de betaling van grondbelasting. Dat OSA 167 geen melding maakt van een douceurverstrekking aan de verkopers lijkt veeleer te maken te hebben met de omstandigheid dat de verkopers de getroffen boerderijen niet zelf bewoonden en dus minder direct dan eigenaar-bewoners door de brand in hun belang waren getroffen.

^{20[20]}) Aalden kende van oudsher een groot percentage pachters onder zijn inwoners. Dit gold voor alle oude hofdorpen.

verbrande behuizingen (speculatie?) aan personen die evenzeer buiten Aalden woonachtig waren. De kopers betimmerden de huisplaatsen na de overdracht.

Jan en Willem Oldenschaenge uit Benneveld die na de brand „de materialen van de verbrande behuizinge sels souden hebben gebruijckt tot haer eijgen getimmers", verkochten aan Albert Nieuwe Oosteralinge en Roeloff Oldenweninge uit Wezup; Meijne Schreuringe verkocht aan Harmen Beeninge uit Meppen (meier van Nijenhuijss te Zwinderen) en Martinus Sijder uit Zweeloo ^{21[21]}); Albert Nije Oosteralinge en Roeloff Oldenweninge uit Wezup, Martinus Sijder, Jan Hovinge uit Meppen en Meerten Nijenhuijss uit Zwinderen verkochten aan Lucas Meijners, Tietjen Jansen wed. Andries Remmels, Tijas Mensinge en Geertt Oldenweeninge ^{22[22]}). Albert Nije Oosteralinge, Roelf Oldenweninge en Martinus Sijder verkochten dus hun Aaldense bezit, maar kochten op hetzelfde moment elders in Aalden, andere rokende puinhopen. Meijne Schreuringe had waarschijnlijk naast hetgeen hij verkocht nog een boerderij die hij zelf bewoonde en die ten prooi aan de vlammen viel.

Reeds op 4 augustus 1693, een maand na de brand, ontvingen Meijne Schreuringe en Jan Foncke „ijder den somme van 37-10- tot subsidie van de schade die deselve op den 3e Junij 1693 door 't verbranden van haar luiden huisen en schuren tot Aalden hebben geleden" van Drost en Gedeputeerden ^{23[23]}). Ook werden zij een jaar vrijgesteld van het betalen van grondschatting en omslagen. Dit werd beslist op 27 juni 1694 waardoor de vrijstelling resulteerde in een restitutie van reeds betaalde belasting. De Ontvanger-Generaal keerde hen 120 car. gl. 13 stv. 3 penn. uit. („...120 car. gl. 13 stv. 3 penn. die Meijne Schreuringe en Jan Foncke tot Aalden te samen hebben te genieten over één Jaar vrijheit van grontschattinge en omneslagen zijnde 7 paijen en 6 vierendeel tot subsidie van de schade door 't afbranden van haar Luiden Behuizingen aldaar op Pinxten 1693 geleden" ^{24[24]}).

Opmerkelijk is dat de buiten Aalden woonachtige gedupeerde eigenaren die allen hun huisplaatsen verkochten, noch financiële steun van Drost en Gedeputeerden noch belastingvrijdom kregen. Had dit wellicht te maken met het feit dat zij geen bewoners waren van de getroffen boerderijen?

Op de Rechtdag van Drost en Gedeputeerden van 27 juni 1694 dienden alle verkopers een verzoek in om veroordeling van de kopers tot betaling van een gedeelte van de verschuldigde grondschatting („... de greq(den) als besitters van nieuwe getimmers mogen worden gecondemneert de Imp(ten) te ontheffen nae quota van haer nieuwe getimmers van de grontschattinge van haer huijsen tott Aalden verbrant ...").

Drost en Gedeputeerden beslisten dat Meijne Schreuringe door de kopers Harm Beeninge en Martinus Sijder „nae quota van haer niuw getimmer" moest worden ontheven van de grondschatting ^{25[25]}). Op de overige verzoeken is geen uitspraak gevonden.

Als bijzonderheid valt nog op te merken dat in het in 1750 aangelegde register van sinds 1672 nieuw gebouwde huizen ^{26[26]} niet over de brand wordt gerept. Vergelijking van de haardstedenregisters van 1693 en 1694 toont de brand evenmin aan. De volgorde van bewoning is in beide jaren vrijwel hetzelfde. Slechts Jan Foncke heeft zijn boerderij niet weer opgebouwd en is uit Aalden vertrokken. De rest van de verbrande boerderijen zal waarschijnlijk op dezelfde plaats en in vrijwel dezelfde grootte weer zijn opgebouwd. Volgens de haardstedenregisters waren de bewoners van de nieuwe boerderijen (meiers?) dezelfde als die van de verbrande boerderijen. De eigenaren waren echter anderen dan voor de brand.

Martijnus Sijder bouwde blijkens bovenstaande gegevens, na de brand elders in Aalden (samen met Harmen Beeninge?) een nieuwe boerderij aan, welke zal zijn verpacht.

Ook Aalden kende een bisschoppelijke hof die bewoond werd door de hofmeier, de rentmeester van de bisschop. De pachters van de hofmeiers waren de eerste huurboeren in Drenthe. Hoewel de hoven al na 1227 begonnen te verdwijnen, is het grote percentage pachters nog een erfenis van de hoven. Aldus: Dr. J. Naarding, uit Zweeloo's grijs verleden (V.V.V.-uitgave Zweeloo, 1952) p. 22.

^{21[21]}) OSA 1720, Rechtdagen Drost en Gedeputeerden 114 l.' d.X. f. 173/10 (dd. 27-6-1694) f. 201/3 (dd. 31-8-1694) en

f. 1741/ 1.12 dd. 27-6-1694), f. 186/2 (dd. 29-8-1694).

^{22[22]}) Ibidem f. 175/13 (dd. 27-6-1694).

^{23[23]}) OSA 167 (Ordonnantiepenningen 1693) f. 167.

^{24[24]}) OSA 1775 (Rekeningen Ontv. -Gen.) 1694 111, dd. 27-6-1694.

^{25[25]}) Zie noot 21; alleen: f. 186/2 (29-8-1694).

^{26[26]}) OSA 858.

Hoewel uit de voor de dorpsbrand bestudeerde bronnen niet is gebleken dat vrijheid van grondschatting en omslagen werd toegekend, moet op grond van de tekst van het goedschattingregister van 1694 toch t.a.v. Martijmus Sijder, tot het tegendeel worden geconcludeerd.

600	—	—	Lucas Lepels op vierhondert car. guld.	400	—	—
			den dico — — — — —			
450	—	—	Lucas Meinders: op drie hondert car. guldens	300	—	—
			en drie gebotte nieuwe getimmers tot die			
			op die gebotte nieuwe getimmers vande kint der voornem. opgang.			
300	—	—	Martinius Sijder op drie hondert guldens			
			boven een nieuwe getimmer; van vier gebotten; wijt			
			tristigh witten — — — — —			
			wordende daarvan niets wegens verbrande getimmers			
			gegeven; en moete noch eerlangh meerder worden			
			gegeven; wegens die nu nieuwe verbrande getimmer			
			tot Aalden dico — — — — —	300	—	—
400	—	—	Jan Hovinge op vierhondert guldens	400	—	—
150	—	—	Hendrick Heest op hondert vijffhich guld.	150	—	—
225	—	—	Jacob Hagen op twee hondert guldens	200	—	—
			Andreas Hagen op twee hondert guldens	200		
100	—	—	Willem Orem pastorie meyer: op hondert guldens.	100	—	—
100	—	—	Harmen Hovinge meyer: op hondert guldens.			

Fragment uit het goedschattingsregister Zweeloo 1694.

Bij de taxatie voor de goedschatting is bij zijn naam nl. aangetekend: „...en moete noch eerlangh meerder worden gegeven; wegens die nu nieuwe verbrande getimmers tot Aalden ...”

Dit duidt op een verleende tijdelijke belastingvermindering. Volgens de tekst moest na het verstrijken van de periode een hoger bedrag aan belasting opgebracht worden.

Hoelang Martijnus zijn Aalder bezit in eigendom heeft gehouden is niet bekend.

Wel staat vast dat tot zijn nalatenschap nog goederen behoorden die in Aalden waren gelegen.

Of de boerderij onderdeel van die goederen uitmaakte is niet duidelijk.

De roerende goederen van Martijnus werden in 1694 en 1705 geschat op 300 guldens^{27[27]}.

In 1705 werd in het register vermeld dat hij „Als hooftmomber (voogd) over hett kindt van Lamme Roloffs een obligatie van 100-0-0” onder zich had. In welke familiebetrekking dit kind tot Martijnus stond is niet bekend. Maar aangezien Martijnus „hooftmomber” (vgl. een voorlopige lijst uit 1704 „Hooft voormomber”) was, was hij zeker nauw verwant.

Het Drents Landrecht van 1614 zegt over voogdij o.a.: (boek 3, art. 5) „... Midts dat uith de vier mombers eene vant naeste bloet van de Sweertzijt alleene hebben sal d’administratie, onderwindt ende ontfanck van des wesekindts goet, die alleene voormomber genoempt wordt”^{28[28]}). Was bovenbedoelde minderjarige misschien een kind van Dorenthe Sijder, de zuster van Martijnus?

Martijnus Sijder zal binnen Zweeloo een gerespecteerd man zijn geweest.

Enige malen trad hij op als keurnoot (bijzitter in het schultegerecht); de eerste keer in 1694, de laatste keer in 1721.

In 1698 ondertekende hij samen met zijn broer Harmen als keurnoot de schulteaacte. In de schultenprotocollen komt Martijnus Sijder ook een enkele maal als partij voor.

Op 4 juni 1711 leende hij „mede handelend voor zijn huisvrouw en erfgenamen” 275 car. gl. van „Jan Oldenschaange en Jantien tot Bonnevelde.”^{29[29]}.

Blijkens het schultenprotocol van 23 mei 1714 vond een gerechtelijke verkoop plaats van de bezittingen van de weduwe van schulte Jan Coerts Lepel.

Martijnus Sijder kocht „de tilbar goederen” en het „koorengewas.”^{30[30]}

^{27[27]} OSA 818.

^{28[28]} Zie noot 13, p. 40.

^{29[29]} Schultegerecht 50 (1) f. 2.

Volgens een acte van 19 april 1729 ^{31[31]}) was Jantjen Marissen wed(we) Thij Bloeminge uit Oosterhesselen ingevolge een op 17 april 1728 gedane afrekening 40 car. gl. schuldig aan Martijnus Sijder „en nae gemelte datoo nogh rest gebleven in twee Rijsen ^{32[32]}) sestijn st. maakende also te saemen een somma van veertigh guld. en sestijn stuivers ..."

Mogelijk was deze schuld ontstaan door leveranties van waren door Martijnus in zijn hoedanigheid van slijter.

Het lidmatenregister van de Zweler Kerk van 1733 vermeldt hem samen met zijn zoon Geert (zie III c) die bij hem in huis woonde. In het haardstedenregister van 1742 was het ook zoon Geert die als gezinshoofd optrad.

Mogelijk was Martijnus tengevolge van ouderdom en ziekte niet meer in staat zijn zaken zelf te runnen. Hij werd begraven in Zweeloo op 23 april 1743.

Kinderen (volgorde onbekend):

1. AUGUSTUS, volgt III a
2. AALTJEN, omstreeks 18 november 1722 gehuwd, waarschijnlijk te Odoorn, met REMMELT SCHUTRUPS, weduwnaar van Lammegien Nijenschutrups ^{33[33]}). Na hethuwelijk woonachtig te Odoorn.
3. ALBERT, volgt III b
4. GEERT, volgt III c
5. GRIETIEN, sprak op 28 november 1719 haar neef Laurens Sijders aan tot nakoming van trouwbeloften. Deze zou haar na voorgaande beloften van trouw hebben „weten te seduceren tot vleeschelijke conversatie waer van beswangert waer geworden ...” Laurens sprak dit echter tegen en legde op 25 juni 1720 voor de Etstoel de eed af waarmee de trouwbeloften werden ontkend (voor uitgebreide behandeling zie III f).
Grietien beviel van een dochter, HARMANNA, die werd gedoopt te Zweeloo op 28 maart 1720. Kort nadien verliet zij Zweeloo. Misschien huwde zij met een man die spoedig na het huwelijk overleed. Nakomelingen uit dit huwelijk werden niet gevonden. In 1728 woonde Grietien in Zwartsluis. Zij was toen gehuwd (volgens haar eigen opgave voor de 2e maal!) met DERK VAN REGTEREN, mogelijk afkomstig uit Hasselt. In Zwartsluis werden van hen 3 zonen geboren: ERNST (ged. 11 april 1728), MARTINUS en ALBERT.
Na de dood van Derk van Regteren huwde Grietien Sijders op 11 november 1742 te Zwartsluis met ANTONY DE GRAAF uit Hasselt. Op 12 oktober hier aan voorafgaande verscheen Grietien, geassisteerd door haar toekomstige echtgenoot, voor het gerecht te Zwartsluis, „te kennen gevende, hoe dat zij voornemens was, zig wederom te verandersaten, en met Antonij de Graaff voort. tot een derde huwelijk te treden ...” Zij verzocht de benoeming van Jan van Raalte en Dirk Teutman tot mombere (voogden) over haar 3 minderjarige kinderen „om aan deselve bewijs en behoorlijke Erfuitinge van haare voorsr. onmundige voorkinderen aanbestedene vaderlike goed te doen ...” Dit werd aangenomen ^{34[34]}) Het gezin woonde „onder het district Zwartsluis, buiten de Fortresse onder het Rot van Wessel de Wit Rotmr” ^{35[35]}). Antony de Graaf was waarschijnlijk militair, want in 1748 was hij „in de militie gevangen”. Het is niet bekend of zij kinderen hebben gekregen. Antony de Graaf overleed voor 1751. Grietien bleef „buyten de Schanse” wonen; in 1752, 1764 en 1765 werd zij vermeld als „onvermogende (..) schoon niet van den armenstaat trekken of genoten hebben” ^{36[36]}). Op 9 maart 1779 werd Grietien in de „O, Kerk no. 38” begraven als „Grietjen Martinus wedwe wijlen Derk van Regteren.”
6. MARGJEN. Haar bestaan blijkt slechts uit een vermelding in het doopboek van Zwartsluis: „11 april 1728 is gedoopt Ernst, toon van Derk v. Regten en Grietjen Martinus Egtel: ten doop

^{30[30]}) *Ibidem* (11) f. 12.

^{31[31]}) *Schultegerecht* 38 (I) f. 210.

^{32[32]}) „Rijs” wordt als zinnebeeld bij eigendomsoverdrachten gebruikt (*Verdam, Middelnederlandsch Handwoordenboek, Den Haag 1932*).

^{33[33]}) *Etstoel* 14 d. 41 f. 198 vo. dd. 1-12-1722.

^{34[34]}) *Recht. Arch. Schoutambt Wanneperveen no. 1327-1329 (momberschapen) f. 73 vo. (RA-Zwolle)*.

^{35[35]}) *Register van inwoners. Deel: Land van Vollenhove, opgesteld 30-8-1748 (RAZwolle)*.

^{36[36]}) *Staten Arch. 2583 (Vuurstedengeld Zwartsluis 1752); Staten Arch. 2693 (Hoofdgeld van Land van Vollenhove, onderdeel Zwartsluis 1764, 1765). (RA-Zwolle)*.

gehouden bij Margjen Martinus ten overstaan van de vader" (zie no. 5 hierboven). Hieruit mag blijken dat Margjen Martinus een dochter was van Ila.

7. JAN, gedoopt te Zweeloo 15 juni 1703, jong overleden.
8. JAN, volgt III d
9. FRERICK, gedoopt te Zweeloo 6 oktober 1709; waarschijnlijk jong overleden.

II. b **HARMEN SIJDER**, waarschijnlijk vernoemd naar zijn grootvader van moederszijde, de vader van Aeltien Hermens.

Zijn oudste vermelding dateert van 8 november 1681 toen hij (als gedaagde) met Fennetien Jansen uit Wezup voor de Etstoel de degens kruiste ^{37[37]}.

Volgens Fennetien had Harmen haar trouwbeloften gedaan, waarna zij na vleeselijke gemeenschap zwanger was geworden en bevallen was van een zoon.

Zij eiste nu nakoming van de trouwbeloften of vergoeding van de kosten. Volgens Harmen had Fennetien bij het procederen niet de juiste vormen in acht genomen.

De Etstoel stelde hem in het gelijk en verklaarde dat Fennetien haar actie „Lantrecht formelijck" in moest stellen en kon vervolgen op de volgende zitting van de Etstoel.

Deze volgende Lotting had plaats op 6 juni 1682.

Hier stelde Fennetien opnieuw haar actie in tegen „Harmen Augusti tot Swele."

Wederom stelde zij „dat sij van gedaechde op vorige trouwbeloften en daer op gevolchde vleeschelijckke conversatie omtrent Michaelis (d.w.z. 29 september) 1679 voorgevallen is beswangert en vervolgen verlost van een jonge soon ..."

Zij wilde dat Harmen zou worden veroordeeld om haar „coram facie ecclesiae te trouwen (d.w.z. in het aangezicht van de kerk), off anders tedoteren en het kint te onderhouden en haer van haer gedaene onderholt tot nu toe tot kennisse des rechts te contenteren cum expensis."

Harmen verdedigde zich tegen de eis.

Hij stelde ongehouden te zijn de eed, waarmee de trouwbelofte en bijslaap werden ontkend, af te leggen omdat Fennetien Jansen „niet ter goeder naem en faem soude staen."

Ter versterking hiervan stelde hij dat zij „volgens verklaeringe van verscheiden getuigen ja self van diegene die met haer geboeleert hebben met anderen meermaelen vleeschelijckke conversatie soude hebben gehat ..." Verder vonden getuigen dat „de gedaechde (Harmen Sijder) ter goeder naem en faem staende (..) niet soude gehouden sijn den eedt te doen". en t.a.v. de eis van Fennetien dat „de Impt. het minste bewijs niet hebbende ..." Fennetien protesteerde tevergeefs tegen de beschuldigingen van „die gene dieselve met haer geboeleert souden hebben"; de Etstoel verklaarde haar in eis en conclusie ongefundeerd ^{38[38]}.

Harmen Sijder is vóór 1693 gehuwd met SWAENTIEN LEPEL.

Zij was de dochter van Laurens Lepel, schulte van Zweeloo van 1654 tot 1671, en van Gretien Tyas Oosteraltinge.

Laurens Lepel was een zoon van de oud-schulte Johan Coerts Lepel en Swaentien Tymens. Johan Coerts was de grote figuur van het Lepel-geslacht.

Hij had een hoge maatschappelijke status en onderhield contacten met vele (Drentse) notabelen.

Ondanks het feit dat zijn bezit vrij aanzienlijk was -hij behoorde tot de hoogst aangeslagenen van Zweeloo rond 1655 - zal na zijn dood een verarming in het geslacht Lepel zijn opgetreden omdat zijn nalatenschap door zeven kinderen verdeeld moest worden.

Laurens Lepel behoorde evenals zijn vader tot de bovenlaag van de Zweeler samenleving ^{39[39]}.

Voor verdere informatie over het gezin van Laurens Lepel en Gretien Oosteraltinge kan verwezen worden naar het artikel van L.H. van Schelt in „Ons Waardeel 5 (1981)."

Harmen Sijder zal in Zweeloo een man van enig gezag zijn geweest, mede dank zij zijn huwelijk met Swaentien Lepel.

De nalatenschappen van zijn schoonouders zullen echter nauwelijks tot zijn maatschappelijke positie hebben bijgedragen.

Laurens Lepel overleed reeds vóór 14 maart 1671 en zijn weduwe zat toen nog zo in de schulden, dat eind 1689 „de vaste goederen van de Eerbaere Grietien Oosteraeltinge weduwe van zaelige schults Lepel to Zweele en desselves kinderen" geveild moesten worden.

Na de uitpanding stond er nog een schuld van f 316,- die Tyas Mensingh (zoon uit het eerste huwelijk van Grietien Oosteraeltinghe) heeft betaald.

De weduwe van Laurens Lepel overleed tussen 1689 en 1693.

Haar nagelaten vermogen was gering, doch voordat de verdeling ervan tussen erfgenamen een feit was, moest de Etstoel nog ingrijpen ^{40[40]}.

Bij dit proces van 13 november 1693 was Harmen Sijder ook partij. („Tusschen Thias Mensinck ^{41[41]} en Harmen Augustus Sijder voor haer selven en mede in qlté. als vulmacht van Jan Fokkers Smitt

^{37[37]} Etstoel 14 d. 25 f. 62.

^{38[38]} Ibidem f. 216.

^{39[39]} Van Schelt, Fragmenten, p. 60 en Ons Waardeel 5 (1981) p. 142.

^{40[40]} Etstoel 14 d. 30 f. 72.

^{41[41]} Halfbroers en -zuster van Swaentien Lepel en kinderen van Geert Mensingh en Grietje Ooster Altinge. Zie Ons

nomine uxoris Gesien Mensinge⁴¹⁾ en Jannes Jacobs Brants in qité. als Hoofftmomber over de nagelaeten soon van wilen Tonnis Mensinge⁴¹⁾ met naemen Geert Mensinge...").

Nog op 17 juni 1699 werd Harmen Sijder „als man en voogt siner Huisvrouw Swaentjen Lepel" door Joannes Hendriks Brants aangesproken voor een nog onvoldane schuld van f 280,-, „...int 't geheel of voor soverre hetselve hem als erfgenaam van de scholts Laurens Lepel is raekende" 42^{42[42]}).

Dit was blijkbaar nog een oudeschuldvordering op het vermogen van Laurens Lepel en Gretien Tyas Oosteraltinge.

Harmen Sijder was eigenerfde boer met 2 paarden en oefende hiernaast het beroep van slijter uit. In de haardstedenregisters van 1691 - 1694 van Zweeloo werd hij hiervoor aangeslagen voor 3 gulden.

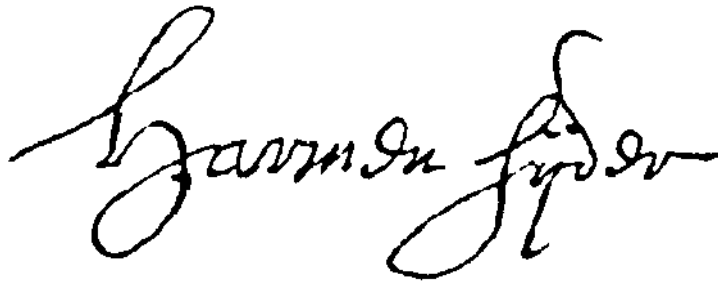
In de goedschattingsregisters van Zweeloo van 1694 en 1705^{43[43]}) werden zijn roerende goederen geschat op 300 gulden.

Harmen speelde ook een rol in het openbare leven van Zweeloo.

Tussen 1690 en 1714 trad hij regelmatig op als keurnoot in het schultegerecht en de haardstedenregisters van Zweeloo tussen 1691 en 1694 werden door hem samen met de schulte Roelof Lepel (broer van Laurens Lepel) opgesteld en ondertekend.

Ook het goedschattingsregister van 1694 werd door hem naast Joannes Brants, C. van Selbach en de schulte R. Lepel ondertekend.

De belangrijkste openbare positie die hij bekleedde, was die van Landdagscomparant.

Ondertekening van het goedschattingsregister van Zweeloo, 1694.

Als zodanig werd hij op 21 januari 1696 door de eigenerfden van het kerspel Zweeloo als afgevaardigde voor het Zuidenveld naar de Statenvergadering in Assen gezonden.

Hier werd hij echter niet toegelaten en mocht de eed van trouw niet afleggen omdat hij niet kon aantonen dat hij $\frac{1}{4}$ waardeel in de marke Zweeloo in eigendom had („Dogh is Herman Sijder van Zweel niet geadmitteert omdat bij de vertoninge van de Grondschattingen, niet heeft getoont dat hadde den Eijgendom van een vol Vierendeel Waardeels, om dat gemanqueerde de stock van een angebuitet half Vierendeel Wardeel" 44^{44[44]}).

Een half jaar later, op 13 augustus 1696, was hij wederom als volmacht van de eigenerfden van Zweeloo bij de Statenvergadering aanwezig.

De eerdere moeilijkheden waren toen kennelijk opgelost want hij mocht samen met de ette Lucas Coops uit Dalen en Jan Jansen uit Ansen de eed afleggen en werd zo als landdagscomparant toegelaten^{45[45]}).

Enig inzicht in de welstand en financiële positie van Harmen Sijder en Swaentien Lepel ontbreekt, omdat Harmen niet eenmaal voorkomt als partij in de Schultenprotocollen, noch in de protocollen der aangifte in belastingen van de 30ste en de 40ste penning wegens collaterale successiën en aankoop van vaste goederen 46^{46[46]}) wordt genoemd.

Harmen Sijder overleed tussen 1714 en 1733^{47[47]}), Swaentien Lepel waarschijnlijk na 1738.

Waardeel 5 (1981) p. 141.

^{42[42]}) Etstoel 14 d. 33 f. 379.

^{43[43]}) OSA 818.

^{44[44]}) OSA 6 (Besluiten van Ridderschap en Eigenerfden) 1696 f. 203.

^{45[45]}) Ibidem f. 213.

^{46[46]}) OSA 1785.

^{47[47]}) In 1714 was hij de laatste maal keurnoot en in het lidmatenregister van 1733 komt hij niet voor. Bij het huwelijkscontract van zoon Lucas (III h) in 1738 was Harmen „wijlen", Swaentien werd echter niet als zodanig vermeld.

Kinderen:

1. AALTIEN, volgt III e
2. LAURENS, volgt III f
3. JAN COERTS, volgt III g
4. LUCAS, volgt III h

3. De vier zonen van Martijnus Sijder en Hilleghijn Albers

III. a **AUGUSTUS SIJTERS**, geboren voor 1703, huwde ca. 1730 met GEESJEN NIJENHUIS. Zij was mogelijk een dochter van Hendrik Nijenhuis en Griet N. woonachtig op boerderij Nijenhuis te Aalden. Augustus „trouwde in" bij zijn schoonfamilie en gebruikte sindsdien afwisselend de achternamen Sijders en Nijenhuis.

Het Nijenhuis was een oud goed dat al voorkomt op een uit 1597 daterende lijst van vermogensbestanddelen en pachten van de Zweelose Kerk ^{48[48]}.

Volgens het kerkelijk lidmatenregister uit 1733 waren op Nijenhuis woonachtig: Hendrik Nienhuis, Griet Nienhuis, Hendrikjen Nienhuis (zuster van Hendrik), Geesjen Nienhuis, Augustus Snijders (bedoeld is Sijders), Egbertje Blaegjes Smeling (inwonende dienstmeid?) en Aaltjen Snijders (moet waarschijnlijk Sijders zijn).

Na de dood van Hendrik Nijenhuis (begr. Zweeloo 6 januari 1741) werd Augustus eigenaar van Nijenhuis.

In het haardstedenregister van 1744 wordt „August Nijenhuis" voor „vol" aangeslagen en moest hij 4 gl. belasting betalen.

Volgens een koopcontract van 14 februari 1740 kochten Hendrik Nijenhuis en diens zuster Hendrickien voor 1300 gl. „vaste goederen en effecten onder de klokkenslag van Sweel gelegen" van Hendrik Brinks (gehuwd met Jantien Driesman) en (zijn zwager) Jan Driesman uit Groningen ^{49[49]}.

Op 30 april 1742 betaalde Augustus Sijders 13 gl. belasting zijnde (volgens de tekst) de 50-ste penning van de koopsom ^{50[50]}.

Dit is echter, vreemd genoeg, de 100-ste penning van 1300 gl.) Dat hij de 50-ste penning moest betalen is op zichzelf al vreemd te noemen, want voor aankoop van vaste goederen was gewoonlijk de 40ste penning vereist.

Over de onderhavige transactie werd nog op 30 november 1745 een proces gevoerd.

Verkoper Jan Driesman was overleden en zijn weduwe (Hendrikjen Boerinck) was hertrouwd met Harm Hoveman die betaling van de kooppenningen eiste ^{51[51]}.

De familie Nijenhuis uit Aalden en de familie Driesman uit Groningen waren aan elkaar gerelateerd.

De bovengenoemde Jantien en Jan Driesman waren kinderen van Wemeltjen Jans Nienhuys (waarschijnlijk afkomstig uit Aalden) en Anderies Harms Driesman ^{52[52]}.

Het bestaan van een familieband moge ook nog blijken uit het volgende.

De eerdergenoemde Jantje Brinks-Driesman overleed kinderloos.

Haar erfgenamen waren Harm Driesman, Clara Bos, Jan Koerts, Jantjen Roelef, Augustus Sijders en zijn vrouw, Hendrikjen Nijenhuis, Jantjen Hendriks en Willem Koops en zijn vrouw Wibbechijn Koerts. In 1749 droegen zijn hun gezamenlijke erfenis over aan Hendrik Brinks, de weduwnaar van Jantje Driesman voor 1650 gl. Deze bedong hierbij echter dat na zijn dood zijn zwager Harm Driesman het vruchtgebruik van 1200 gl. zou hebben.

In mei 1749 betaalde Hendrik Brinks aan August Sijders, Jan Meewes, Jan Coerts en Willem Koops elk 300 gl. ^{53[53]}.

^{48[48]} „Een en ander uit de geschiedenis van de Kerkelijke Gemeente te Zweeloo", *Nieuwe Drentsche Volksalmanak* 1912, p. 112.

^{49[49]} *Etstoel 14 d. 48 f. 123 vo. dd. 30-11-1745.*

^{50[50]} OSA 1785 cop. f. 3555.

^{51[51]} Zie noot 49.

^{52[52]} III ij op 27-3-1732 (GA-Groningen).

^{53[53]} III ij op 30-5-1749 (GA-Groningen).

Augustus Sijders was in 1750 een van de 4 eigenerfden uit Aalden die samen met de schutte en de schatbeurder het register van nieuwe getimmers ten behoeve van de grondschatting van Aalden opstelden.

Volgens deze lijst was Nijenhuis (sinds 1672) met „1 vack wijt 25 voet vergroot" en was er „aan een schaapschot 1 vak 15 voet" getimmerd ^{54[54]}).

Naast het Nijenhuis was Augustus ook nog eigenaar van een boerderij in Zweeloo.

Dit huis was tussen 1672 en 1750 met „1 vack 16½ voet" vergroot. Wanneer hij deze boerderij heeft verkregen is onbekend.

Waarschijnlijk wel voor 1742. In hetzelfde register uit Zweeloo ^{55[55]}) komt zijn broer Geert Sijders (III c) voor als bewoner van hun ouderlijk huis.

Omdat ze in de lijst onder elkaar worden vermeld, zullen hun respectievelijke boerderijen dicht bij elkaar hebben gestaan.

Waarschijnlijk vormden de grondpercelen waarop beide boerderijen stonden oorspronkelijk een geheel; de plaats waar in 1672 de grote boerderij van Augustus Sijder (I) stond.

De boerderij waarop Geert Sijders woonde was in 1750 nog gemeenschappelijk eigendom van de erfgenamen van Martijmus Sijder (II a).

Op 20 juni 1751 verkochten zij (waaronder Augustus) hun „ouderlijke nagelatene goederen" aan Geert Sijders.

Augustus Sijders verhuurde zijn Zweelose bezit aan de familie Creeft.

Duidelijk is in de haardstedenregisters van 1742 en 1754 te zien dat Swaentien weduwe van Christiaan Creeft naast Geert Sijders woonde.

Naderhand werd de huur overgenomen door Cristiaan Creeft jr. Met hem streed Augustus op 30 juni 1761 voor de Etstoel om betaling van achterstallige huur ad 42 gl. te verkrijgen ^{56[56]}).

Creeft verzette zich tegen de eis. Hij stelde dat Augustus hem nog 172 gl. schuldig was. Het bewijsstuk hiervoor, „een geproduceerde

Rekening", was echter „sonder dag of datum, dewijl de schulde, daar ingemelt, niet liquide zou zijn, en derhalven niet in compensatie sou kunnen gebragt worden tegens de eijsch."

Maar het door Augustus geleverde bewijs van diens vordering achtten Drost en Etten ook onvoldoende.

De vordering werd echter toegewezen mits „Augustus Sijders onder eede voor den Landschrijver Kijmmel zal verklaren dat de afrekening aldus is gemaakt zo als in het hantje (= handschrift?) van het jaar 1758 gemelt staat." Augustus

deed aldus en Christiaan Creeft moest betalen.

Nog in hetzelfde jaar (1761) verkocht Augustus zijn Zweelose boerderij aan Pieter Willems voor 300 gl. ^{57[57]}).

Pieter Willems, winkelier, was gehuwd met Hillegien Cannegieter en woonachtig in Zweeloo.

Volgens de haardstedenregisters is hij zijn nieuw verworven boerderij tussen 1764 en 1774 (en waarschijnlijk pas ca. 1773) gaan bewonen.

Hij dreef er een winkel en een café. Hij was echter zelf zijn grootste klant.

Zijn dagelijkse dronkenschap en de geregelde mishandeling van vrouw en kinderen maakten dat hij door de naburen werd gevreesd en in de Zweler samenleving als gevaar werd ervaren en deden hem tenslotte in juni 1783 voor de duur van 15 jaren in het tuchthuis in Groningen belanden ^{58[58]}).

Zijn boedel was inmiddels failliet en is waarschijnlijk gekocht door Jan Eefting, weduwnaar van Swaentien Sijders (III. f) ^{59[59]}).

Augustus Sijders bleef woonachtig op Nijenhuis in Aalden.

De haardstedenregisters wijzen op een teruggang in financieel-maatschappelijke positie.

Betaalde hij in 1742 4 gl. haardstedengeld, in 1754 was dit 3 gl. en in 1764 was dit nog slechts 1 gl.

Augustus Sijders stierf voor 1774.

Kinderen:

^{54[54]}) OSA 858.

^{55[55]}) *Ibidem* ; zie afgebeelde copie.

^{56[56]}) Etstoel 14 d. 54 f. 7 vo. en f. 9 vo.

^{57[57]}) OSA 1785 cop. f. 5226.

^{58[58]}) Etstoel 8 (Register van criminele sententien 1776-1790) d. 3 f.92dd. 10 juni 1783.

^{59[59]}) De familie Eefting woonde tot 1886 op deze boerderij, die ca. 10 jaar geleden is afgebrand. Nu woont op die plaats de fam.

Ruinemans, Kruisstraat 9.

1. HILLEGIEN, gedoopt te Zweeloo in juli 1731. Verdere gegevens onbekend.
2. JAN NIJENHUIS, gedoopt te Zweeloo 12 november 1732. Overleden te Aalden (huis no. 58) 31 augustus 1816. Gehuwd te Zweeloo 8 november 1767 met GRIETIEN VOS, afkomstig uit Eursinge (Westerbork), overleden te Aalden in februari 1805. Het echtpaar kreeg 8 kinderen: HENDRIK, ged. augustus 1768; GEERTRUID, ged. 21 oktober 1770; AUGUSTUS, ged. 23 februari 1773 en jong overleden; AUGUSTUS, ged. 14 mei 1775, geh. 11 mei 1806 met ALBERTIEN KATERBURG, waarschijnlijk overleden te Meppen als AUGUSTUS JANSEN; HILLECHIEN, ged. 8 februari 1778, overleden Z. 21 april 1866, geh. 10 mei 1807 met HENDRIK EEFTING (Z.V. Jan Eefting en Swaantien Sijders); ROELOF, ged. 13 januari 1779, overl. Aalden 23 juli 1829, geh. Z. 8 juni 1806 met HINDERKIEN LAVIMGE (uit Benneveld, d.v. Harm en Aaltien Vrijling); GEESJEN, ged. 17 februari 1782; ALBERT, ged. 21 mei 1786.
3. AALTJEN, geh. te Zweeloo 11 december 1763 met JANNES JANSEN STRIJKS uit Noord-Sleen. Het echtpaar kreeg 8 kinderen (allen te Zweeloo); GRIETIEN, ged. 1 april 1764; ROELFJEN EN HILLICHJEN, ged. 17 augustus 1766; JAN, ged. augustus 1768; GEESJEN, ged. 16 september 1770; AUGUSTUS, ged. 8 november 1772; HINDRIK, ged. 5 februari 1774; HILLECHJEN, ged. 10 augustus 1777.

III. b. Van de zoon **ALBERT SIJDEERS** geboren vóór 1703 zijn weinig gegevens bekend. Vóór 1723 huwde hij met AALTIEN BRANTS, eveneens afkomstig uit Zweeloo en waarschijnlijk een dochter van Jannes Jacobs Brants, telg uit een oud Zweeler geslacht. Reeds in 1445 woonde „Brant de smyt" in Zweeloo en in 1612 waren er Brantsen woonachtig in Aalden en Zweeloo ^{60[60]}).

Op 30 november 1734 werd Albert Sijders „als selfs schuldige Borge voor Jannes Jacobs Brands" door Eghbert Altinge van Dalen als schatbeurder van het carspel Zweel aangesproken ^{61[61]}).

Deze eiste van hem 131 carolus guldens 17 stuivers wegens achterstallige schattingen van Jannes Jacobs Brants, die Albert Sijders als zijn eigen schuld zou hebben aangenomen volgens afgegeven handschrift van 27 juni 1729. Albert Sijders beriep zich op verschillende excepties die ertoe moesten leiden dat Drost en Etten de door

Altinge gelegde panding op Albert Sijders' goederen „van onwaarde" zouden verklaren.

Albert vond dat Altinge was afgestapt van het krediet omdat deze een „jus cessum" aan Brants had afgegeven, nadat de borgtochtvereenkomst gesloten was.

Daarnaast zou de zoon Jan Altinge in mei 1733 een contract hebben gesloten, waardoor in het geheel van de borgtocht werd afgezien.

Altinge verklaarde dat de borgtocht nog gold „ofschoon aan Jannes Brants was vergunt zijn eigen schulden in te vorderen, en desselfs goederen in te lossen ten dienste en nutte van desselfs creditoren..."; hij ontkende evenwel dat zijn zoon een contract aangegaan zou zijn.

Drost en Etten verklaarden echter dat de zoon Jan Altinge wél een contract was aangegaan (zonder dat zijn vader ervan af wist of er last toe gegeven had) maar dat dit niet verbindend was voor Altinge sr. Drost en Etten verklaarden „de gedane panding

van waarden" en Albert Sijders moest betalen.

Onderlinge vergelijking van de haardstedenregisters van 1694, 1742 en 1754 toont aan dat Albert Sijders en Aaltien Brants woonachtig waren naast of in een gedeelte van boerderij Willinge.

Bij de doop van 2 kinderen in resp. 1734 en 1735 noemde Albert zich naar de boerderij.

Albert Sijders werd op 21 april 1736 als Albert Willing te Zweeloo begraven.

De weduwe van Albert Sijders bleef met 5 minderjarige kinderen berooid achter.

Volgens het haardstedenregistnr van 1742 werden zij door de diaconie onderhouden en kon geen belasting betaald worden. „Aaltien de weduwe van Albert Sijders woont tot Zweel, haar doopnaam is Aaltien Brants, hebbende voor haer en haer vijf kinderen acte van Remis bekomene den 17 Jan 1737 te secl. Edogh heeft uit de Diaconie genooten van den 10 May 1743 tot den 5 April 1744 de somma van 17 gulden 10 stuivers 8 penn." ^{62[62]}).

Op 20 november 1737 procedeerde Albert Meuge voor de Etstoel om van „de wed. van Albert Martinus Sijders als besittersche des boedels van wijlen haar overleden eheman" 6 gulden 17 stuivers onder korting van 14 stuivers en 8 penningen t e verkrijgen. Aaltien verzette zich tegen de door Meuge gelegde panding.

Als reden voor pandkering stelde zij al 5 carolus gulden en 14 stuivers te hebben betaald.

^{60[60]})Zie: Van Schelt, *Fragmenten*, p. 127, 131.

^{61[61]})Etstoel 14 d. 44 f. 188.

^{62[62]}) OSA 868 (*Haardstedenregister*) Zweeloo I 742 en 1744, notulevan akten van remis

Zij kon de betaling echter onvoldoende bewijzen en Drost en Etten verklaarden de door Meuge gelegde panding „in waerden“ ^{63[63]}).

Eveneens op 20 november 1737 werd Aaltien in dezelfde hoedanigheid aangesproken door Albert Meuge „als volmagt van sijn oom Albert Meuge.“

Deze pretendeerde dat Aaltien hem 14 gulden 17 stuivers schuldig was.

Aaltien stelde echter in 1733 en 1734 op verschillende uitstaande posten al totaal 11 gulden 12 stuivers te hebben betaald, zodat nog slechts een schuld van 2 gulden 15 stuivers resteerde.

Volgens Meuge was die betaling echter in 1730 gedaan en dateerde de „schulde of leverantie der waren“ uit 1731.

Aaltien repliceerde „dat desselfs boek van betalinge, soo veel geloof soude meriteren, als het boek van den Impt. (Meuge) dat het niet te praesumeren soude wesen, dat Gereqrde (wed. Sijders) op één dag voor veertien guldens seven stvs. te gelijke soude kopen.

Dat de betalinge waer aangeschreven van Gereqrdes man, en alsoo door de dood geconformeert.“

Drost en Etten beslisten desondanks dat Aaltien de door Meuge geëiste betaling moest voldoen ^{64[64]}).

Aaltien Sijders-Brants is na de dood van haar man de bovengenoemde boerderij Willinge blijven bewonen.

Het huis was haar eigendom en is vóór 1750 nog vergroot met 2 vakken („Aaltien de wed. van Albert Sijders an 't huis getimmert 2 vack en 22 voet wijt“) ^{65[65]}).

Waarschijnlijk ter verzekering van een oudedagsvoorziening en financiële steun van de diakonie, droeg zij haar huis over aan de Zweler Kerk.

De overeenkomst werd echter door de diakenen volgens Aaltien onvoldoende nagekomen.

Op haar bezwaren werd weinig voortvarend gereageerd.

Aaltien was hierover zeer vorbolgen en gaf daaraan uiting door de Kerkeraad mede te delen dat zij het avondmaal niet meer wenste te vieren.

Ds. Abrahamy schreef: „den 13 april 1753 hebben wij kerkenraad gehouden aldaar is bevonden dat Aaltjen Sijders weduwe van Albert Sijders geklaagt heeft Swarigheid te maken om ten avondmaal te gaan alsoo sij oordeelde benadeelt te sijn van de diaconen wegens een seeker accort met haar ingegaan wegens de ooverdragt van het huis waarin sij woonde waar omtrent door de kerkenraad niets anders geresolweerd is als dat men daar over naderhand soude spreken“ ^{66[66]}).

Hoe de tweedracht is beëindigd is niet bekend; waarschijnlijk zal een voor beide partijen bevredigende oplossing zijn bereikt.

Na de overdracht van haar huis bleef Aaltien op de boerderij woonachtig.

In 1754 betaalde zij nog 1 carolus gulden haardstedengeld. Zij overleed tussen 1754 en 1764.

Kinderen:

1. MARCHIEN, gedoopt te Zweeloo in 1723 *
2. HILLIGJE. gehuwd te Dalen 9 april 1747 met HARM ROELOFS uit Dalen. De kinderen van hen werden allen te Dalen gedoopt: ROELF 22 oktober 1752, ALBERT 2 februari 1755, ROELF 10 juli 1757, AALTJE 4 maart 1759, ROELFJE 16 juni 1761, ROELF 20 februari 1763, JAN 16 maart 1766, MARCHJE 4 november 1767 en GEESJE 5 augustus 1770. Hilligje Sijders werd bij de doop van de laatste 5 kinderen Hilligje Alberts genoemd.
3. AALTIEN, gedoopt te Zweeloo 13 januari 1732 *
4. ... LGERT (Willing), gedoopt te Zweeloo 13 juni 1734 *
* no. 1, 3 of 4 werd in september 1745 in Zweeloo begraven als „de dogter van Albert Sijders tot Sweelo.“
5. JANNES (Willing), gedoopt te Zweeloo 23 oktober 1735 huwde vóór 1767 met VROUKE HARMS GOVERS. Hij was smid te Hoogeveen en woonachtig aan de Zuidwolder Slood (de weg naar Alteveer). Jannes Alberts Sijders werd begraven te Hoogeveen 4 november 1794. Zijn vrouw eveneens te Hoogeveen op 22 april 1803. Zij zijn de stamouders van alle Siedersen die nu nog in Hoogeveen leven of oorspronkelijk uit Hoogeveen afkomstig zijn. Aan Jannes Alberts Sijders en zijn nakomelingen zal een afzonderlijk artikel onder de titel „De Hoogeveense tak Sieders“ worden gewijd.

^{63[63]}) *Etstoel 14 d. 45 f. 160.*

^{64[64]}) *Ibidem f. 161.*

^{65[65]}) *OSA 858.*

^{66[66]}) *Notulen Kerkeraadvergadering Zweeloo dd. 13 april 1753 (opgenomen in het doopboek van Zweeloo).*

(6) BARTELT SIJDER. Het is niet zeker of hij tot de kinderen van Albert Sijders en Aaltien Brants moet worden gerekend. Hij werd als Bartelt ALBERTS in 1744 lidmaat van de Herv. Kerk in Koekange en huwde te Koekange op 28 februari 1751 met ANNETJE ROELOFS TALEN. Hij bewoonde als mejer het huis van Coop Schoonvelde. Het echtpaar kreeg 3 kinderen: GRIETJE gedoopt 26 december 1751 en begraven 17 augustus 1768, ROELOF TALE gedoopt 5 januari 1755 en begraven 25 januari 1774 en ROELOFJEN gedoopt 27 april 1760 en begraven 27 april 1763. Het haardstedenregister van Koekange van 1784 wijst op het bestaan van een vierde kind: ALBERT Bartelts.

Bartelt wordt slechts eenmaal met de achternaam Sijder vermeld (toen hij in 1759 met schoonvader Roelof Thalen land verkocht aan Coop Arents Schoonvelde^{67[67]}). Verder voerde hij steeds de achternaam Alberts. Dit alles lijkt te wijzen op een Albert Sijder(s) als vader van Bartelt Alberts. Zekerheid hieromtrent bestaat allerm minst. Het is ook mogelijk dat de achternaam Sijder een metronymicum is en Bartelt dus een natuurlijke zoon van een vrouw met de achternaam Sijder.

III. c. **GEERT SIJDEERS**, geboren voor 1703, huwde voor 1730 met JANTJEN JANSEN.

Zij was waarschijnlijk afkomstig uit Odoorn, want op 19 oktober 1759 werd Geert Sijders samen met Willem Jansen uit Odoorn, Jan Altinge en Roelf Oostinge als voogd aangesteld over de 3 minderjarige kinderen van Andries Altinge te Zweeloo en wijlen Annegien Jansen van Odoorn^{68[68]}).

Een voogd stond meestal in familiebetrekking met zijn pupil zodat we kunnen aannemen dat Annegien Jansen en Willem Jansen nauw verwant waren aan Jantjen Jansen, de vrouw van Geert Sijders.

Volgens het lidmatenregister van de kerk van Zweeloo van 1733 woonden Geert en zijn vrouw bij zijn vader Martijnus onder één dak.

Het haardstedenregister van 1742 noemt hem als eigenerfde boer met 3 paarden, betalende 3 car. gl. haardstedengeld.

Ouderdom en ziekte zijn mogelijk debet geweest aan het vermelden van Geert als gezinshoofd i.p.v. zijn vader Martijnus.

In 1742 werd in Zweeloo een lijst opgesteld van sedert 1671 nieuw getimmerde huizen^{69[69]}).

Fragment uit het register van aangetimmerde huizen te Zweeloo, 1750.

Handwritten register fragment from 1750, listing timbered houses in Zweeloo. The text is written in Dutch and includes details such as the name of the owner, the location of the house, and the date of construction. The entries are as follows:

Geert Sijders en Conditie
voorvoornam van huis
van 5 vach wjt 23 velt 110
van een schuur 1 vach 6:00
wt 13 velt 6:00
van een schuur 1 vach 6:00
wt 18 velt 6:00
Nog een velt 15 velt 15:00
van 2 vach wjt 15 velt 15:00
187 0:0 132 - 10 - 1

Augustus Sijders en
een velt 16 velt 16:00
16 - 10 - 1

Van Jan Altinge
1 vach 4 vach wjt 86:0:0
2 1/2 velt 20:10:0
van een schuur 3 vach 16:0:0
Nog een schuur 2 vach 12:0:0
wt 12 velt 12:0:0
142 19:0 142 - 10 - 0

725 0 - 0

^{67[67]} OSA 1785 cop. f. 5005 (dd. 10-9-1759).

^{68[68]} Schultegerecht 50 (II) f. 73

^{69[69]} OSA 858 (slechts Odoorn en Zweeloo zijn tussen 1654 en 1742 registers opgesteld).

Volgens het goedschattingsregister uit 1694 ^{70[70]}) had Martijnus Sijder (II a) een nieuw huis gebouwd, groot 4 gebinten elk 20 voet breed.

Het register uit 1742 vermeldt deze bouw echter niet. In 1750 werd een nieuw en nauwkeuriger register opgesteld.

Martijnus was inmiddels in 1743 overleden en diens nalatenschap was nog ongescheiden.

De lijst van 1750 vermeldt daarom: „Geert Sijders en Consorten (= broers en zusters) angetimmert een huis van 5 vack (= 6 gebinten) wijt 22 voet.”

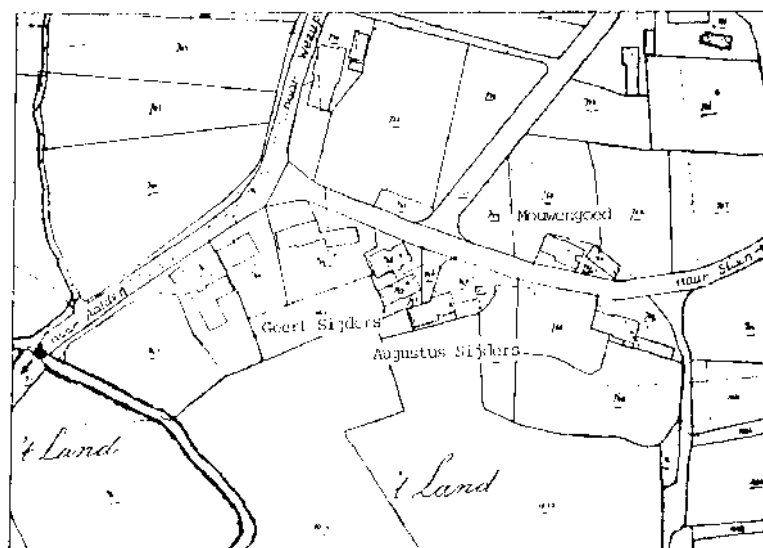
De gegevens uit 1694 en 1750 stroken niet erg met elkaar, maar omdat de opmeting uit 1694 waarschijnlijk niet meer dan een ruwe schatting is geweest en het huis in de tussenliggende jaren kan zijn uitgebreid met 2 gebinten, zullen de gegevens in beide registers betrekking hebben op hetzelfde pand.

Dit huis, naderhand wat vergroot, is gelegen Kruisstraat 7 te Zweeloo en was tot augustus 1938 eigendom van de familie Sieders.

Na de verkoop aan de familie Weerman is het huis verkleind en erg verbouwd.

Foto (a.o. 1908) van het huis van Geert Sijders. Rechts is nog een fragment van het huis van Augustus Sijders te zien. (Met dank aan dhr. Warmolts te Zweeloo).

Fragment van het carréplan Zweeloo (eind 19e - begin 20e eeuw) met de 18e eeuwse situatie erin aangegeven.

^{70[70]}) OSA 818; zie copie bij II a.

Opmerkelijk is wel dat volgens de lijst uit 1750 Augustus Sijders woonachtig op het Nijenhuis in Aalden, naast het huis van Geert Sijders cs. een huis bezat, hetwelk hij in 1742 (en mogelijk ook al daarvoor) had verhuurd (zie III a). Misschien waren de boerderijen oorspronkelijk in één hand verenigd en stonden ze tesamen op de grond waarop tot ca. 1692 de grote boerderij van Augustus Sijder stond die hij in ca. 1671 had gebouwd (Was het huis van Augustus uit Aalden misschien nog een overblijfsel van die grote boerderij?).

Op 23 juni 1744 trad Geert Sijders als pandweerder voor de Etstoel op tegen een eis van zijn broer Jan Sijders uit Groningen tot betaling van 200 car. gl.

Dit bedrag was een gedeelte van de oorspronkelijke 450 car. gl. afkoopspenningen die Geert aan Jan moest betalen voor diens erfdeel van de nalatenschap van hun moeder.

Volgens Geert had hij echter al 50 car. gl. meer betaald aan de vrouw van Jan en zou deze betaling aangetekend zijn op de afkoopbrief, welke Jan Sijders in zijn bezit zou moeten hebben („..... nogh soude hebben betaalt vijftigh car. gld. en dat de betalinge soude wesen geschreven op de afkoopbrief onder Impt. berustende, dat de vrouw van Impt. dese vijftigh gulden voor haar portie hadde gevalideert ...”).

Jan Sijders ontkende echter zowel de betaling als het bezit van de afkoopbrief.

Na „wijdere wijtlopige disputen en debatten” beslisten Drost en Etten op de volgende lotting, 24 november 1744, dat Geert nog 75 car. gl. aan Jan moest betalen ^{71[71]}).

Op 8 mei 1746 leende Geert 50 glds. van de diaconie. Hij had toen waarschijnlijk nog te weinig eigen vermogen dat als zekerheidstelling kon dienen, want Augustus Sijders in Aalden stelde zich voor dit bedrag borg ^{72[72]}). Wel was hij volgens het register van nieuw aangemaakte landen uit 1750 eigenaar van de Scholten Veldakker ^{73[73]}).

Op 17 juni 1751 transporteerden Augustus Sijders tot Aalden, Grietien Sijders wed. van Anthonij de Graaff van Zwartsluis, Aaltien Brants wed. Albert Sijders en Harm Frederiks tot Meppel ^{74[74]} „alle desselfs ouderlijke nagelatene vaste en tilbare goederen so haer comparanten van haer overledene Vader en Moeder sijn aangeërfd so als desselve in de Marke van Zweel, Aalden of Elders gelegen sijn ...” aan hun broer Geert Sijders ^{75[75]}). De eerder genoemde boerderij van „Geert Sijders en consorten” zal deel hebben uitgemaakt van de overgedragen goederen.

Ongetwijfeld ten behoeve van de bovengenoemde transactie leende Geert op 24 juni 1751 700 car. gl. van Lucas Mensing tot Zweel ^{76[76]}).

Waarschijnlijk is hij nadien in financiële problemen gekomen, waardoor hij genoodzaakt was stukken land te verkopen.

In januari 1752 verkocht hij voor 135 car. gl. „een half dagmaat hooiland genaamt de Flieren” aan Harmen Jansen tot Zweeloo ^{77[77]}), voor 10 car. gl. „een stukkin in de Lijnstukken op Zweloër Esch” aan Lucas Mensing ^{78[78]}) en voor 100 car. gl. „een hofjen Altena genaamt” aan Gerrijd Mensing tot Zweeloo ^{79[79]}).

Ook leende hij nog eens op 15 mei 1760 225 glds. ^{80[80]}).

Dat de financiële problemen gepaard gingen met maatschappelijke teruggang, blijkt uit de haardstedenregisters van 1754 en 1764.

Geert Sijders betaalde toen nog slechts 1 car. gl. haardstedengeld, de zgn. keutergulden. Hij overleed tussen 1764 en 1774.

Het haardstedenregister van 1774 noemt Jantjen Jansen de weduwe van Geert Sijders „keuter in bedrijf, dog twee peerden” betalende 1 car. gl.

De financiële problemen bleven bestaan. Nog op 11 mei 1776 leende Jantjen Jansen samen met haar kinderen 200 glds. ^{81[81]}).

De zoon schreef naast het kruisje dat zijn moeder onder de schuldbekentenis had gezet: „dit ondergeteeken heeft mijn moeder en suster Trijntijn Sijders geteekent getuige ik Martijns Sijders en

^{71[71]}) Etstoel 14 d. 48 f. 10 vo. en f. 55.

^{72[72]}) Schultegerecht 50 (11) f. 213.

^{73[73]}) OSA 858.

^{74[74]}) In welke relatie Harm Frederiks tot Geert Sijders stond is niet bekend. Opmerkelijk is wel dat hij in de rij van naaste

familieleden wordt genoemd. Misschien was hij een zwager.

^{75[75]}) Schultegerecht 50 (11) f. 123.

^{76[76]}) Ibidem f. 125.

^{77[77]}) OSA 1785 cop. f. 4540 (dd. 24-3-1752).

^{78[78]}) Ibidem cop. f. 4579,4580 (dd. 10-10-1752).

^{79[79]}) Ibidem.

^{80[80]}) Schultegerecht 50 (11) f. 213, no. 4.

^{81[81]}) Ibidem, no. 5.

ook voor mijselve, Martijns Sijders." Waarschijnlijk gedwongen door de onmogelijkheid haar schuldeisers af te betalen, verkocht Jantjen Jansen als „Wed(we) Zijders" op 28 januari 1783 in een openbare verkoping alle vaste goederen met uitzondering van het huis waarin zij woonde ^{82[82]}). Als kopers in de „uitmijninge" traden op: Albert Coster die voor f. 222-0-0 vaste goederen kocht, Lucas Mensinge, die voor f. 896-0-0 vaste goederen kocht, Jan Sijder die een akker kocht voor f. 46-0-0, Gerard Hees die voor f. 11-0-0 een akker kocht en Willem Naber die voor f. 66-0-0 vast goed kocht.

Met vaste goederen zullen landerijen in de vorm van bouwland bedoeld zijn.

De verkoping leverde Jantjen Jansen dus het kapitale bedrag van f. 1241-0-0 op.

Het zal voldoende zijn geweest om de schulden af te lossen. De verkoping had echter ook tot gevolg dat de zelfstandige positie die men tot dan toe steeds gehad had, in gevaar kwam.

Dé reden waarom Jantjen Jansen en haar nog inwonende kinderen een herberg stichtten in hun boerderij.

Het haardstedenregister van 1784 vermeldt de Wed. Sijders als keuter en herbergier betalende 2 car.gl.

Zij was toen al op leeftijd, want in juni 1783 trad zij op in de zaak tegen haar „nabuur" Pieter Willems, een gevreesd en in de samenleving gevaarlijk man. Hierbij werd zij vermeld als „Jantien de Wed. van Geert Sijders te Zweel, oud wel 80 jaren ..." ^{83[83]}).

De herberg bracht onvoldoende inkomsten en toen de zoon van Jantjen Jansen, Martinus Sijders, zich het kuipersambacht eigen had gemaakt werd de herberg weer afgeschaft.

Het bleef echter een worsteling het hoofd boven water te houden. In 1794 werd het financiële en maatschappelijke dieptepunt bereikt: „Wed. Sijders keuter en kuiper, tog arm", zegt het haardstedenregister. Jantjen Jansen overleed tussen 1794 en 1798 ^{84[84]}) op zeer hoge leeftijd.

Kinderen:

1. MARTINUS, gedoopt te Zweeloo 27 augustus 1730. Overleden op jonge leeftijd.
2. WEEMELTJEN, gedoopt te Zweeloo 7 november 1734. Mogelijk gehuwd te Emmen op 13 mei 1770 als „Wemel Geerts van Zwelo" met BERENT DEURINGE.
3. AALTJEN, gedoopt te Zweeloo 10 juni 1736. Zij was tijdens haar leven woonachtig in haar ouderlijk huis, laatstelijk bij haar broer Martinus Sijders (zie no. 5). Zij overleed ongehuwd te Zweeloo op 1 juni 1802.
4. DORENTJE, gedoopt te Zweeloo 16 juli 1741. Misschien naar Zwartsluis vertrokken. Hier werd op 15 februari 1765 het kind van Dora Sieders begraven.
5. MARTINUS, gedoopt te Zweeloo 2 februari 1744. Gehuwd te Zweeloo op 18 mei 1806 met HENDRIKJE HENDRIKS, geboren te Eursinge en gedoopt te Westerbork op 1 mei 1781 als dochter van Hendrik Jansen en Jantien Jansen. Hij was kuiper van beroep en overleed te Zweeloo op 9 juli 1817. Aan Martinus Sijders en zijn nakomelingen zal een afzonderlijk artikel worden gewijd onder de titel: „Martinus Sijders en diens nazaten; de bewoners van Kruisstraat 7 te Zweeloo."
6. JANTJE, gedoopt 27 augustus 1747. Geen verdere gegevens bekend.
7. TRIENTJE, gehuwd te Zweeloo op 5 mei 1776 met ALBERT KARS afkomstig van Tinholt (Bentheim). Het echtpaar kreeg 2 kinderen: JANTIEN, gedoopt te Zweeloo 13 april 1777 en JAN, gedoopt Zweeloo 27 mei 1781. Albert Kars was schoenmaker in Zweeloo en bewoonde waarschijnlijk het „Mouwengoed", een boerderij die eigendom was van A. Meursing uit Meppen. Voor 1789 vertrok het gezin Kars-Sijders uit Zweeloo want op 30 januari 1789 verkocht Meursing de boerderij aan Jan Gerrijts van Wieren uit Wezup die het huis ook ging bewonen. Deze boerderij was gelegen aan de Kruisstraat ^{85[85]}).

^{82[82]}) OSA 1025 d. Sleen cop. f. 13 (Sleen en Zweeloo waren onder 1 schulte).

^{83[83]}) Etstoel 9 (Informatiën) no. 418.

^{84[84]}) OSA 1383 noemt haar niet meer in de lijst van huisnummers en namen van bezitters en vruchtgebruikers te Zweeloo uit 1798.

^{85[85]}) Uit mededelingen van Albert Kars in Etstoel 9 no. 418 valt af te leiden dat hij tegenover Pieter Willems woonde. Bij

oudere inwoners van Zweeloo is nog bekend dat de fam. Van Wieren er woonde. Dat het hier werkelijk „het Mouwengoed" betreft, blijkt uit de koopacte uit 1789 (Schultegerecht 50). Al in de 16e eeuw werd het goed met die naam vermeld (Zie: Van Schelt, Fragmenten, p. 56,57).

III. d. De zoon **JAN SIJDERS**, geboren te Zweeloo 3 april 1707 vestigde zich op 24 mei 1730 in Groningen.

Mogelijk was hij in dienst van Jacob Jans Noordewa, woonachtig in de Haddingestraat, die terzelfder datum als „volle gildebroeder" van het kramers- en koopliedengilde werd aangenomen ^{86[86]}). In 1733 werd te Zweeloo het huwelijk afgekondigd van Jan Sijders „jonkman van Zweel" (hij had blijkbaar nog een sterke band met Zweeloo) en de weduwe van Jacob Jans Noordewa, MARGRETA JANS, afkomstig uit Zuidhorn. Het huwelijk werd in Groningen bevestigd in de A-kerk op 13 februari 1734, na de ondertrouw op 19 december 1733.

Op 28 mei 1734 werd Jan aangenomen als halve gildebroeder („Jan Sijders in Harderingestr. getrouwt an de wed: van Jacob Jans Noordowa de Gilde voldaan") van het koopman- of kramergilde ^{87[87]}); ook verkreeg hij het Kleinburgerschap.

Gegevens betreffende de maatschappelijke positie van Jan Sijders werden niet gevonden.

Op 9 mei 1738 was Jan als „de coopman Jan Sijters" getuige bij het huwelijkscontract van zijn neef Lucas Sijders (III h) en Maria Catharina Verschuir ^{88[88]}).

Verder bleek dat hij op 23 juni 1738 en nog op 3 januari 1746 „voorstanderu (dwz. toeziend voogd) of „opsiender" was over het minderjarige zoontje van wijlen Coop Alberts en Hillegien Roelofs, Jan Coops ^{89[89]}).

Op 23 juni 1744 sprak „Jan Sijders tot Groningen voor eenigen tijdt in militairen dienst getreden" zijn broer Geert Sijders (III c) in Zweeloo aan tot betaling van 200 car. gl. Dit was een restschuld van een totaal van 450 car. gl. voor welk bedrag Geert, Jan's deel van de nalatenschap van hun moeder had gekocht in mei 1733 of 1734.

Geert verzette zich tegen de eis maar werd niettemin gedwongen nog 75 car. gl. aan Jan te betalen ^{90[90]}).

In 1747 verbrak Jan Sijders zijn laatste banden met Zweeloo. In dat jaar namelijk verkocht „Jan Sijders van Groningen" voor 264 gl. vaste goederen te Zweeloo. Op 24 oktober 1747 betaalde hij hiervoor de 40ste penning ^{91[91]}). Het grootste deel van deze vaste goederen was hem waarschijnlijk na de dood van zijn vader (in 1743) ten deel gevallen.

Zoals hierboven reeds bleek stond hij met zijn broer Geert op gespannen voet. Hierom zal hij weinig lust hebben gehad zijn Zweelose bezittingen in juni 1751 samen met zijn broers en zusters aan hem over te dragen. Gegevens betreffende Jan Sijders van na 1747 zijn niet gevonden.

Uit het huwelijk van Jan Sijders en Margreta Jans kwam slechts 1 dochter voort: JANTIEN. Zij werd op 15 februari 1736 in de A-kerk in Groningen gedoopt en overleed al op 6 september 1736 eveneens te Groningen ^{92[92]}).

Zoals vermeld was Jan Sijders gehuwd met Margreta Jans, wed. Jacob Noordewa en als koopman/kramer woonachtig in Groningen. I

n 1744 was hij echter militair. Deze verandering van beroep is niet zo verwonderlijk wanneer men het volgende in ogenschouw neemt.

Het huwelijk van Jan en Margreta liep spaak. Zij scheidden van tafel en bed en op 13 februari 1743 werd scheiding van vermogen uitgesproken.

Na inventarisatie bleken de schulden (f 2816-11-) de baten met f 746-11- te overtreffen. In een petitionnement aan het stadsbestuur verzocht Margreta Jans de gehele (ongescheiden) boedel, waaronder het woonhuis (geheten „De drie papegajen", zijnde het 11e of 12e huis in de Haddingestraat Oostzijde, gerekend vanaf de Vismarkt; vlg. GA-Groningen, collectie juffr. Visser) en alle „ingoederen" en het onderhoud van haar kind (wsch. Johannes Noordewa) tot haar laste te mogen nemen.

Op 15 februari 1743 stemden de gecommiteerden toe en bepaalden dat Jan Sijders het huis moest verlaten en „sijn vrouw de Petnte incomstig ongemolesteert te laten sonder deselve eenigsints met woorden en werken te beleedigen opdat ten gevolge Raadswelmeininge bij contraventie deses tot sijn groot leedweesen daar in sal worden voorsien" (GA-Groningen, Arch. III j3 f. 101).

4. De nazaten van Harmen Sijder en Swaentien Lepel

^{86[86]}) *Gildenarch. 30 (Gilderol der Kramers) f. 414 (GA-Groningen).*

^{87[87]}) *Ibidem f. 394 (GA-Groningen).*

^{88[88]}) *Recht. Arch. III ij op 9 mei 1738 (GA-Groningen).*

^{89[89]}) *Recht. Arch. III x d. 118 f. 118 en d. 129 f. 195 vo. (GA-Groningen).*

^{90[90]}) *Etstoel 14 d. 48 f. 10 vo. en f. 55.*

^{91[91]}) *OSA 1785 cop f. 4046 en cop. f. 4084.*

^{92[92]}) *Gildenarch. 31 (overleden gildebroeders, -zusters, -kinderen) f. 407 (GA-Groningen).*

III. e. **Aaltien Sijders**, waarschijnlijk het oudste kind, is op jonge leeftijd, ca. 1702, gehuwd met Albertus van den Ham.

Zijn herkomst is onbekend en over zijn leven in s Zweeloo is hoegenaamd niets bekend. Slechts het goedschattingsregister van 1705 vermeldt hem als bezitter van 125 gl. aan tilbare goederen en 400 gl. aan obligaties^{93[93]}). Uit hun huwelijk kwam een zoon Jannes voort die later naar Haarlem is vertrokken^{94[94]}). Albertus van den Ham overleed vóór 1714.

Op 30 november 1714 hertrouwde Aaltien met Wijgher Hovinge uit Benneveld. Ten behoeve van de minderjarige Jannes van den Ham werd een contract van kind- broederen zusterschap opgesteld, hetwelk op verzoek van de mombaren (voogden) op 18 juni 1715 door de Etstoel werd goedgekeurd en bevestigd^{95[95]}).

Wijgher Hovinge voegde zich bij zijn vrouw Aaltien Sijders en Zweeloo. Zijn boerderij, Nijenhovinge, werd daarna door een meier bewoond.

Naast deze boerderij in Benneveld hadden zij er ook nog een in Zweeloo, Hovinge(?), die eveneens werd verpacht. Aaltien en Wijgher waren begaan met het wel en wee van hun meiers.

Toen meier Albert Hovinge (genoemd naar de boerderij?) in financiële problemen geraakte en de hem opgelegde schatting niet kon betalen, stelden zij zich voor hem borg.

Het mocht niet baten: de meier werd failliet verklaard^{96[96]}).

Wijgher Hovinge overleed vóór 1726. Na zijn overlijden werd Aaltien Sijders door Egbert Altinge uit Dalen aangesproken tot betaling van de schatting waarvoor zij zich samen met haar man borg gesteld en welke borgstelling zij na zijn dood had bevestigd. Aaltien weigerde betaling en dit leidde tot een proces voor de Etstoel^{97[97]}).

Op 2 december 1728 vond het proces plaats waarbij Altinge van Aaltien 31 gl. als restant van 281 gl. eiste. Aaltien beriep zich op de exceptie Beneficium Senatus Consultie Vellejani wat inhield dat het een vrouw niet toegestaan was zelfstandig rechtsgeldige overeenkomsten van borgtocht te sluiten. Zij vond dus dat zij niet aan de borgstelling gehouden kon worden. Hierbij refereerde zij aan de rechtsgeleerde Huber^{98[98]}) („... alsoo het verband door impt. gedaan als een vrouw sijnde niet obligatoir soude wesen, bij welke op sijn hadde genomen schattinge voor de Meijer te betalen, daartoe Hubert allegerende...”).

Volgens Altinge was er geen sprake van borgtocht maar van een schuldverband, waarbij een beroep op de exceptie niet mocht worden gedaan.

Ook mocht Huber niet aangehaald worden omdat het Romeinse Recht niet meer in deze landen zou gelden. Aaltien stelde echter „dat het S.C. Vellejani bij alle Reghtbancken in volle vigeur was en dat deze gedane overneminge niet anders soude wesen als onder de naam van expromissio^{99[99]}) in Reghte bekent.”

Verder vond zij dat als Altinge waakzaam was geweest, hij zijn vordering op de boedel van Albert Hovinge had kunnen verhalen.

Assessor en Etten stelden Aaltien in het gelijk en verklaarden Altinge in eis en conclusie ongefundeerd^{100[100]}).

Enige jaren eerder, op 25 juni 1726 stonden Egbert Altinge en Aaltien Sijders „voor haar selfs en als legitima tutrix van hare minderjarige kinderen” ook al tegenover elkaar voor de Etstoel.

Altinge eiste toen van Aaltien nakoming van het tussen hen gesloten contract op grond waarvan Aaltien zich had verplicht 6 mud rogge minus 1 schat achterstallige grondschatting, omslagen en haardstedengeld (1724 - 1726) van de meier op Nijenhovinge te betalen.

^{93[93]}) OSA 81 8 (IV).

^{94[94]}) Hij werd waarschijnlijk ca. 1708 te Zweeloo geboren en huwde op 14 mei 1741 te Haarlem als Johannes van den

Ham J.M. van Swelen in de Sparwouerstraat met Anna Roseboom J.D. in de Jans-straat". Volgens de kohieren van personele lasten 1745-1 748 waren zij woonachtig op de Jansweg en in 1746 „in nood." Het echtpaar overleed waarschijnlijk kinderloos. Beiden stierven aan tering, Johannes op 30 januari 1779, 71 jaar oud en (Joh)anna op 9 september 1779, 58 jaar oud. Beiden werden vanuit het Diaconyhuys aan de Kouden Horn begraven. (GAHaarlem).

^{95[95]}) Etstoel 14 d. 36 f. 305.

^{96[96]}) Ibidem d. 43 f. 117.

^{97[97]}) Ibidem.

^{98[98]}) Ulrik Huber (1636-1694), hoogleraar te Franeker, raadsheer in het Hof van Friesland. Eén van zijn bekendste

geschrifte was de „Heedensdaagse rechtsgeleerdtheyt, soo elders als in Frieslandt gebruikelyk" (1686). Zijn invloed, alsmede die van de uitspraken van het Friese Hof, reikten tot ver over onze landsgrenzen.

(Gerbenzon en Algra, Voortgangh des rechttes, 5e dr. Alphen 1979, p. 145).

^{99[99]}) Expromissie = schuldoverneming niet op initiatief van de schuldenaar.

^{100[100]}) Etstoel 14 d. 43 f. 129.

Zij was het contract aangegaan om haar meier voor grasvelligheid (faillissement) te behoeden. Dit was mislukt en de meier was in korte tijd desolaat verklaard. Aaltien weigerde betaling en beriep zich op de hierboven reeds genoemde exceptie dat het contract ongeldig was omdat het door een vrouw was opgericht.

Ook vond zij dat zij het goed van haar kinderen niet door dit contract mocht verbinden.

Volgens Altine was het beroep op de exceptie ongeoorloofd omdat dit alleen bij borgtocht kon, terwijl hier sprake was van een schuldovername.

Of Aaltien haar kinderen al dan niet kon verbinden deed er volgens hem niet toe omdat zij zelf „genoeg in staat was om hem Impt. voldoeninge te geven ...”^{101[101]}). Een uitspraak over het geschil door Drost en Etten is niet gevonden, waarschijnlijk is het gelukt partijen in der minne te verenigen. Iets naders over het faillissement van de meier op Nijenhovinge is vermeld in het Lottingsprotocol van 24 juni 1727 van de Etstoel.

Het betreft een verklaring van Drost en Etten inhoudende welke crediteuren hun vordering uit „den Grasvelligen Boedel van Harmen, Jantien en Geessien Nijenhovinge tot Bonnevelde” betaald zouden krijgen.

Volgens de uitdelingslijst zou er naast Roelf Witsenborgh, Scholtinne Boshof, Claas Evinge, Harm Dercks en de diaconen van Westerborck worden betaald aan de weduwe van Wijgher Hovinge 10 mud rogge (30 gl.) wegens resterende huur van 1725 en nogmaals aan Aaltien Sijders weduwe van Wijgher Hovinge 569 gl. 14 str. krachtens een obligatie van 23 december 1724.

Deze laatste vordering kon echter niet volledig worden voldaan („... waarmede de Boedel sodanigh is geabsorbeert, dat deze laatste creditrice hare volle betalinge niet heeft kunnen bekomen...”) ^{102[102]}.

Uit de hierboven besproken Lottingsprotocollen komt Aaltien Sijders naar voren als een zelfstandige en intelligente vrouw die enigszins was onderlegd in de juridische wetenschap (vergelijk vooral 1 p. 2 dec. 1728) Ook heeft zij blijk gegeven van een grote betrokkenheid bij haar meiers.

Toen zij in financiële problemen kwamen en faillissement dreigde heeft zij getracht dit met eigen middelen af te wenden.

Zij stelde zich voor hen borg, betaalde voor hen waarschijnlijk enige schuldeisers en leende hen ook nog een fors geldbedrag.

Hierbij komt nog dat de failliete boedel van Nijenhovinge ontoereikend was om alle schuldeisers te voldoen waardoor zij zelf een flinke veer heeft moeten laten.

Aaltien moet een redelijk welgestelde vrouw zijn geweest, hetgeen wordt bevestigd door een acte van schuldbekentenis van 12 april 1741 waaruit blijkt dat het voor haar mogelijk was om samen met (en waarschijnlijk ten behoeve van) haar zoon Jannes van den Ham (woonachtig te Haarlem) het kapitale bedrag van 2000 car. gl. te lenen van Willem Steenbergen van den Veltkamp.

Aaltien liet zich bijstaan door haar broer Laurens Sijders terwijl haar zoon Harmannus Wijghers Hovinge zich voor het bedrag borg stelde.

De schuld werd keurig terugbetaald zodat schulde H.J. Verschuur op 23 juli 1772 onder de acte kon ermelden dat de borg H.W. Hovinge hem de originele verzegeling met een volledige quitantie had vertoond en hij daarom de schuldbekentenis had geroyeerd ^{103[103]}.

Dat zij op latere leeftijd nog niets van haar vroeger zo kenmerkende strijdbaarheid kwijt was, blijkt uit het proces dat zij op 27 juni 1743 voerde voor de Etstoel tegen de gemene markegenoten van Erm. Zij was boedelhouderse van een obligatie d.d. 22 november 1702 waaruit bleek dat de ingelanden van Errn haar 387 gl. 10 stv. schuldig waren en sinds 1735 geen rente (98 gl. 10 stv.) meer hadden betaald.

De markegenoten stelden echter al sedert 1720 geen rente meer te hebben betaald omdat de schuld zou zijn overgenomen door schulde Husing van Sleen en aan hen de schuld was opgezegd.

Volgens hen sprak Aaltien hen pas aan toen ruchtbaar was geworden dat de schulde insolvent was.

Dit sprak Aaltien tegen.

Niettemin werd haar panding, nadat zij in confrontatie met de ette Abbinge was gehoord, afgewezen ^{104[104]}.

In het haardstedenregister van 1742 wordt zij niet vermeld. Wel haar zoon uit het tweede huwelijk: Harmannus Wijghers Hovinge.

Vreemd is dat Aaltien wel weer wordt genoemd in de grondschattingregisters van 1742 en 1750 waarin wordt vermeld dat haar huis is vergroot met „3 vack 19½ voet wijt” en er een schuurtje is gebouwd van „2 vack wijt 22½ voet” ^{105[105]}). De vermelding uit 1750 is de laatste van Aaltien Sijders.

^{101[101]} *Ibidem d. 42 f. 208.*

^{102[102]} *Ibidem d. 43 f. 23.*

^{103[103]} *Schultegerecht 50 (11) f. 81 vo. dd. 12 april 1741.*

^{104[104]} *Etstoel 14 d. 47 f. 177 en f. 186.*

Van haar kinderen zijn slechts degenen bekend die hierboven zijn vermeld, doch waarschijnlijk zijn er wel meer geweest.

III. f. De oudste vermelding van de zoon **Laurens Sijder(s)** dateert al van 31 maart 1708 toen hij als een van de vier volmachten van Zweeloo aanwezig was bij de Goorspraak, gehouden te Emmen ^{106[106]}).

Voor het zijn van volmacht gold normaliter de leeftijdsgrens van 25 jaar, zodat we mede gezien het feit dat Laurens' vader in juni 1682 nog ongehuwd was ^{107[107]}, zijn geboortejaar op 1682 of 1683 kunnen stellen.

Op 10 april 1715 werd hij benoemd tot mombler (voogd) over de twee minderjarige kinderen van wijlen zijn oom Tijns Mensinge ^{108[108]}).

Deze was een zoon uit het eerste huwelijk van Grietje Ooster Altinge met Geert Mensingh en zodoende een halfbroer van Swaentien Lepel, Laurens Sijders' moeder. Laurens is ongehuwd gebleven, hoewel er een poging is geweest hem tot een huwelijk te dwingen. Dit blijkt uit hetgeen verhandeld is op de winterlotting van de Etstoel van 1719 ^{109[109]}).

Op 28 november 1719 nl., verscheen „Grietien Sijders tot Swelo Impt. ter eenre en haer Neeff Laurens Sijders geregde", voor de Etstoel. Grietien stelde dat Laurens „nae voorgaende beloften van trouw haer hadde weten te seduceren tot vleeschelijke conversatie waer van beswangert waer geworden, en nu weigerde zijn beloften nae te komen."

Zij wilde dat de Etstoel hem zou veroordelen tot nakoming van de trouwbelofte of, wanneer dit niet mogelijk was, tot vergoeding van „defloration (d.w.z. schadevergoeding wegens aantasting van de eer), „alimenteren van de vrugt" (d.w.z. levensonderhoud van het toekomstig kind) en vergoeding van de kraamkosten.

Laurens beweerde echter nooit trouwbeloften gedaan te hebben en ontkende ook alle bijslaap.

Grietien zette hierop haar eis kracht bij door te stellen „dat sij door twee getuigen meinde te bewijzen dat dikwijls conversatie met de verweerder gehad, waer door van de verweerder beswangert was!"

De twee getuigen hadden denkelijk weinig zin zich in deze compromitterende kwestie uit te spreken of waren mogelijk in het geheel niet aanwezig; in ieder geval zijn ze nooit voor de Etstoel verschenen ^{110[110]}).

Zelfs na confrontatie met Grietien voor de Etstoel persisteerde Laurens bij zijn verklaring „seggende met haer niet te doen gehad te hebben, veel minder dat haer trouwbeloften beloofd soude hebben." Het was onmogelijk partijen „in minne te vereenigen" en Drost en Etten wilden nog geen beslissing nemen.

De uitspraak in deze zaak werd uitgesteld tot de volgende lotting.

In de tussentijdse periode bracht Grietien Sijders haar kind ter wereld.

Mogelijk wilden Drost en Etten deze gebeurtenis afwachten alvorens vonnis te wijzen.

De geboorte van het kind, een meisje, bracht partijen echter niet nader tot elkaar en op 28 maart 1720 liet Grietien haar dochter Harmanna dopen.

Dat zij Laurens nog steeds als de vader van haar kind zag, blijkt uit het feit dat zij haar dochter naar de vader van Laurens, Harmen Sijder noemde.

Tijdens de zitting van de Etstoel van 25 juni 1720 werd het geschil tussen Grietien en Laurens beslist ^{111[111]}). De Etstoel verklaarde dat

Laurens Sijders zich van het te laste gelegde kon zuiveren door onder eed te verklaren dat hij „in tien maanden voor het bevallen van Impt(e). geen vleeslijke conversatie met deselve gehad heeft."

Laurens deed aldus, waardoor hij van de eis werd vrijgesproken.

Bovenstaande kwestie zal binnen de beperkte gemeenschap van het dorp Zweeloo zeker het nodige stof hebben doen opwaaien en het zal de goede verstandhouding tussen de broers Martijnus en Harmen Sijder en hun kinderen niet bevorderd hebben.

Klaarblijkelijk vond men dat de Etstoel juist gehandeld had, want Laurens werd volledig binnen de dorpskring geaccepteerd terwijl Grietien als ongehuwde moeder het dorp (gedwongen?) verliet.

^{105[105]} OSA 858.

^{106[106]} Etstoel 134 (Goorspraken) 1708.

^{107[107]} Zie noot 37 en 38.

^{108[108]} Schultegerecht 50 (11) f. 22.

^{109[109]} Etstoel 14 d. 40 f. 210 vo

^{110[110]} Etstoel 9, Getuigenverklaringen en informatie, maakt er geen melding van.

^{111[111]} Etstoel 14 d. 40 cop. f. 505.

Dat in het geheel geen relatie tussen Laurens en zijn nicht heeft bestaan zoals Laurens stelde, is niet erg aannemelijk te achten.

Waarom zou Grietien anders een dergelijk proces aangaan? Mogelijk was haar kind het gevolg van een promiscue levenswandel en was Laurens uit een reeks van kandidaten de meest geschikte persoon om te fungeren als vader voor haar kind.

Ten aanzien van het hierboven genoemde proces valt met betrekking tot Laurens nog op te merken dat de appel niet ver van de boom is gevallen.

Op 8 november 1681 en 6 juni 1682 namelijk moest zijn vader zich tegen een dergelijke eis als hierboven gesteld verdedigen. Ook hij werd van de eis vrijgesproken.

Op 26 mei 1724 leende Laurens van Tonnis en Grietien Lantinge 400 carolus gulden die hij nodig had ter betaling van „een stuks hooilant genaemt die Grootemaet en een huis met een hof genaemt Olden Hagens angekoft van Jannes Schoonbeeck " ^{112[112]}).

Blijkens de haardstedenregisters 1672 - 1694 lag deze boerderij aan het begin van het dorp, naast of tegenover boerderij de Wheem en dicht bij de kerk.

Waarschijnlijk heeft hij Olden Hagens niet zelf bewoond, maar huisde hier een meier, want volgens het lidmatenregister van de Kerk van 1733 was hij bij zijn broer Jan Coerts in huis.

De haardstedenregisters van 1742 en 1754, noch het grondschattingregister van 1750 maken melding van hem.

Hij moet in en rond Zweeloo de nodige bezittingen in de vorm van akkers en weiden hebben gehad. Hiervan verhuurde hij gedeelten. Verschillende malen wordt hij in het Lottingsprotocol van de Etstoel als crediteur in grasvellige (d.i. failliete) boedels van „binnenjaarsche pagt" genoemd: op 1 juli 1741 voor 6 gl. 8 stv. in de grasvellig boedel van Henderik Roseman tot Sleen, ^{113[113]} op 19 november 1743 voor 10 car. gl. 12 stv. in de grasvellige boedel van Jan Claas Keen tot Sleen ^{114[114]} en op 30 november 1745 voor 4 gl. in de grasvellige boedel van Jan en Roelof Berents Jalvinge ^{115[115]}.

Ook verstreekte hij aan menigeen contanten, o.a. op 3 juni 1741 aan Claes Jansen Dercks tot Zweel, die verklaarde 200 car. gl. van hem „ontfangen en op rente genomen te hebben" ^{116[116]}.

Laurens Sijders overleed te Zweeloo en werd aldaar begraven op 28 februari 1754.

Zijn nalatenschap werd in november 1757 beschreven door Bernardus Verschuur en Harm Boelken, resp. „voormondt" en voogd over de nagelaten kinderen van Lucas Sijders, de broer van Laurens („Staad en inventaris van alle sodanige goederen als Lauwrens Sijders op zijn Doodelike deeses heeft nagelaten en tegenwoordigh worden bevonden en overgegeeven ..." ^{117[117]}).

Deze nalatenschap bestond uit: „Een rogge Acker groot Een en een half mudde Landt doende tot huire alle Jaar 1½ mudde rogge", en verder uit een totaalbedrag aan vorderingen van f 1465-5- op Jan Coers Sijders, Claas Jans, Wessel Beerens tot Weespe, Hindrik Beerens Willinghe en Jan Dolfinge tot Westerborck.

Hieruit blijkt des te meer dat Laurens Sijders ten behoeve van velen als bank van lening optrad.

Overigens kwam het grootste gedeelte van het bedrag, 110 car. gl., ten laste van Jan Coers Sijders. („Twie brieven groot Elf hondert en tijn gulden...").

Mogelijk heeft Laurens voor dit bedrag zijn bezittingen (landerijen) aan zijn broer verkocht, kort voor zijn dood.

De nalatenschap werd onder de erfgenamen verdeeld en Harmannus Wijghers Hovinge, de zoon van Aaltien Sijders en Wijgher Hovinge betaalde „voor hem en consorten" de verschuldigde collaterale successie. Hierbij maakt hij echter een fout.

Op 16 november 1754 betaalde hij 30 car. gl. aan de gedeputeerde Van Dunningen die dit bedrag samen met een brief waarin hij schreef dat dit bedrag „de 40e penning voor de Erffnisse van Laurens Sijders" was, aan de rendant te Assen moest overhandigen.

De rendant accepteerde het bedrag niet, daar op verervingen in de zijlinie belasting van de 30e penning vereist was.

Hij schreef hierover een brief aan Hermannus Wijghers Hovinge die uiteindelijk op 6 juni 1758 de nog resterende 10 car. gl. betaalde ^{118[118]}).

^{112[112]} } *Schuldegerecht 50 (11) f. 31.*

^{113[113]} } *Etstoel 14 d. 47 f. 36 vo.*

^{114[114]} } *Ibidem f 228.*

^{115[115]} } *Ibidem d. 48 f. 11 7.*

^{116[116]} } *Schuldegerecht 50 (11) f. 87 vo.*

^{117[117]} } *Weeskamer (inventarissen) 1757/32 (GA-Groningen).*

^{118[118]} } *OSA 1785 cop. f. 4665 (dd. 20-11-1754) en cop. f. 4897 (dd. 6-6-1758).*

1757
 Staat in Inventaris
 van alle sodanige goet
 = deren als Laurens
 Sijders op zijn Doodelike
 gen den 17 November dees heeft nagelaten
 in tegenwoordigst worden
 bevonden en overgegeven
 doot des Voormondt
 Verschuur ende
 Groot Harm Boelken

Profitelike Staat

Een Rogge Acker groot
 Een en een half Mude
 Landt doende tot hinnen
 alle Jaar $1\frac{1}{2}$ mude

rogg

Twee brieven groot
 Elfshondert en tijn
 gilden ten Laste van
 Jan Coers Sijders \int 3550 — " —

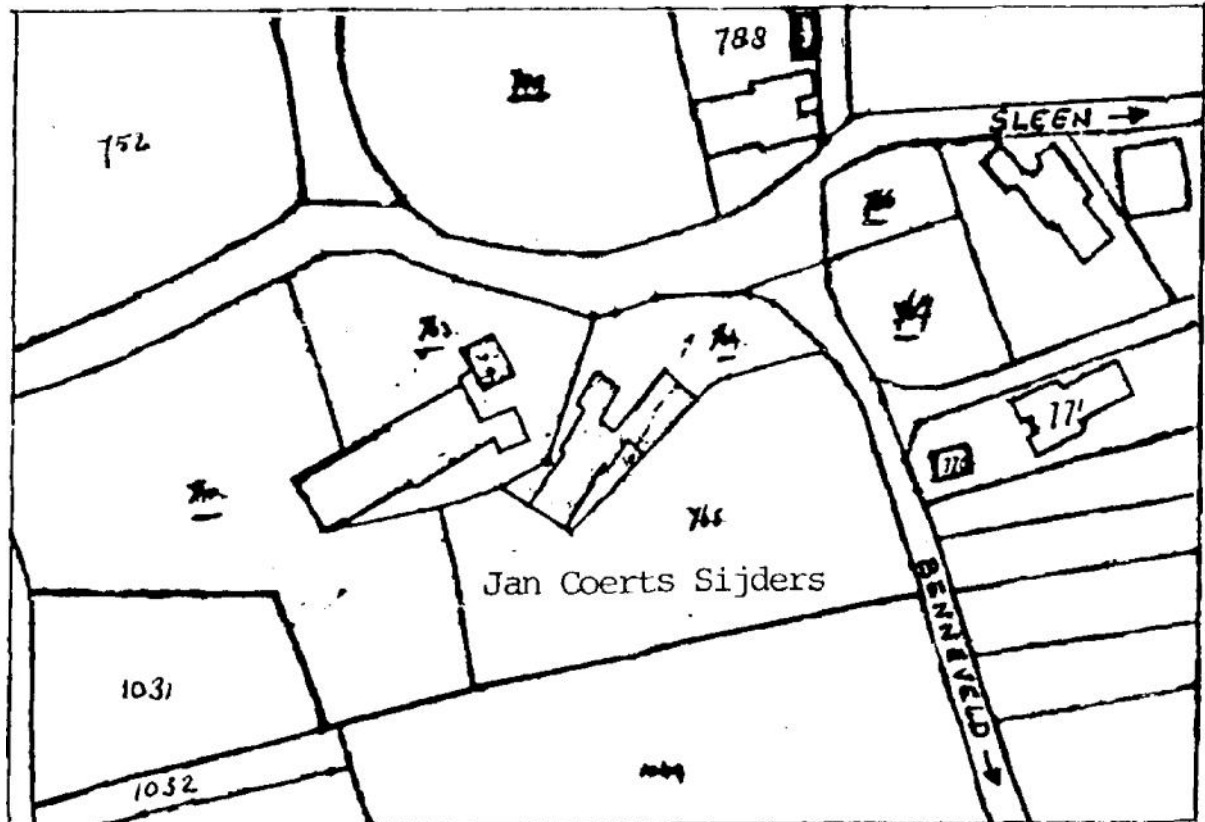
Een obligatie ten Laste
 van Claes Jans groot
 hondert en vijftig gilden \int 150 — " —
 An rente te gwaerde
 tot May 1757 \int 42 — " —

III g. De zoon **Jan Coerts Sijders** is vernoemd naar zijn overgrootvader de schulte Jan Coerts Lepel en wordt in 1733 als lidmaat van de kerk van Zweeloo vermeld.

Hij huwde op 22 juli 1736 te Zweeloo met Aaltjen Jansen, dochter van Jan Altinge en Jantien eveneens afkomstig uit Zweeloo.

Volgens het haardsteden-register van 1742 en 1754 volgde hij zijn vader op als eigenaar en bewoner van diens boerderij.

Evenals zijn vader was hij hier naast boer ook slijter of winkelier. Hij was „tweepeerds boer" en betaalde hiervoor en „mede voor de handtering" 3 gl. belasting.

Fragment van het carréplan van Zweeloo (eind 19e /begin 20e eeuw). Duidelijk zijn de twee aangebouwde schuren te herkennen die in de registers van aangetimmerde huizen uit 1742/1750 worden genoemd.

In het grondbelastingregister van 1742 en 1750 wordt vermeld dat het huis van Jan Coerts Sijders (sedert 1672) was uitgebreid met „6 vak, wijd 19 voeten" en dat „een schuire 3 gebint 20% voet wijd" en „een schuire 3 gebint 15% voet wijd" waren aangebouwd.

Dit geheel is waarschijnlijk gebouwd voor de ouders van Jan Coerts, Harmen Sijder en Swaantjen Lepel (mogelijk ter gelegenheid van hun huwelijk). Enkele van zijn landerijen komen voor in het register van de bezaaide akkers, die in de zogenaamde Lange Staat (een oud grondbelastingregister) nog als woeste grond stonden aangegeven ^{119[119]}.

Hij bezat onder meer de Mensinge Hofacker, Mensinge Oosterlange en een gedeelte van de Scholten Dockenacker.

Door scheiding en deling van de nalatenschap van zijn schoonvader Jan Altinge in 1746 viel hem ook nog een gedeelte van diens akkers en weiden toe.

Hij verkreeg o.a. samen met zijn zwagers Jan Warnders (gehuwd met Marichien Alting en wonende op Nienhoveng te Benneveld) en Jan Altinge aan bouwland „drie akkeren groot vier mudden land gelegen op de Sweler Essche."

^{119[119]} OSA 858.

Het koren dat de drie zwagers in het najaar 1746 van deze akkers oogstten, werd onderwerp van geschil met schoonmoeder en moeder Jantien, weduwe van Jan Altinge.

Zij was van mening dat 2/3 van de oogst aan haar toebehoorde. Volgens haar was bij de scheiding van hun mandelinge boedel bedongen, dat zij uit de te scheiden goederen „twee delen soude genieten en de anderen alleene 1/3 deel.

Waar tegens de Beklaagden (Jan Coerts c.s. - F.S.) hebben weggehaalt niet alleen haar derdendeel, maar zelfs het gehele inkomen."

De schoonzoons en zoon waren echter een andere mening toegedaan.

Volgens hen was de scheiding zo geschied „dat een ieder het koorn soude genieten dat op het lant gegroeijt was dat hem te deele soude vallen."

De weduwe van Jan Altinge bracht het geschil voor de Etstoel op 6 december 1746. De gemoederen waren kennelijk zo verhit, dat het onmogelijk was het geschil bij te leggen.

Op 7 december 1746 beslisten de etten dat gerequireerden aan Jantien de wed. van Jan Altinge „wegens quaestieus koren vijf mudde of diens waardije zullen uitkeren" ^{120[120]}).

In de schultenprotocollen komt Jan Coerts Sijders niet voor, hierdoor is de informatie over hem zeer beperkt.

Wel is nog bekend, dat hij in 1748 aan L. Mensink voor 160 gl. vast goed (waarschijnlijk land) verkocht ^{121[121]}).

Waarschijnlijk heeft hij in het begin van de jaren na 1750 zijn bezittingen nog enigszins uitgebreid.

Uit de nalatenschap van zijn broer Laurens Sijders die bij hem in huis woonde, blijkt dat Jan Coerts hem bij zijn overlijden maar liefst 1110 gl. schuldig was.

Mogelijk heeft hij voor dit bedrag het grootste gedeelte van diens landerijen aangekocht ^{122[122]}).

Uit het huwelijk van Jan Coerts en Aaltjen kwam slechts één dochter voort: Swaantien.

Meer kinderen zijn er niet geweest. Swaantien Sijders is gedoopt te Zweeloo op 20 oktober 1737.

Toen haar vader in 1756 overleed, werd zij eigenaar van diens boerderij, landerijen en overige bezittingen.

Als zodanig deed zij op de Goorspraak van sept./ okt. 1762 aangifte van diefstal van hout („..... en Swaantien Sijders van Sweel eenig jong elsen hout uit haar land is gehouwen en weggehaalt.") ^{123[123]}).

Op 18 april 1764 deed zij geloofsbelijdenis en in hetzelfde jaar wordt zij in het haardstedenregister vermeld als opvolgster van haar vader.

Zij betaalde 3 gl. haardstedengeld, omdat zij „half boer en winkelier" was.

Aangezien zij haar vader in zijn gehele vermogen is opgevolgd, moet zij een voor die tijd welgestelde vrouw zijn geweest en daarom ook een aantrekkelijke huwelijkspartner.

Op 1 juli 1770 trad zij in de kerk van Zweeloo in het huwelijk met Jan Eefting. Jan was te Sleen

gedoopt op 3 maart 1748 als zoon van Hendrik Eefting en Willemtien Berends Vos.

Het echtpaar vestigde zich op de boerderij van Swaantien te Zweeloo.

In het haardstedenregister van 1774 - 1804 staat Jan Eefting vermeld als half boer en winkelier of koopman, betalende 3 gl.

Blijkbaar heeft hij het beroep overgenomen dat voor zijn huwelijk door zijn vrouw, daarvoor door zijn schoonvader Jan Coerts Sijders en nog eerder door Harmen Sijder werd uitgeoefend.

Het huwelijk is met twee zoons gezegend, te weten Jan, gedoopt op 9 mei 1771 en Hendrik, gedoopt op 7 november 1773. Swaantien Sijders overleed te Zweeloo tussen 1773 en 1777.

Op 5 november 1777 huwde Jan Eefting als weduwnaar met Wemeltien Willems uit Norg.

Dit huwelijk was weinig succesvol: in 1782 keerde Wemeltien met haar in 1781 geboren zontje Willem terug naar Norg ^{124[124]}).

Jan Eefting bleef met zijn zonen uit het eerste huwelijk achter in Zweeloo.

Tussen 1784 en 1794 verlieten zij de oude „Sijdersboerderij" en kochten elders in het dorp een andere boerderij ^{125[125]} (zie III a).

De oude boerderij is daarna steeds door een meier bewoond geweest. Toen de familie Eefting in 1886 uitstierf, werd Albert ten Hool uit Dalen eigenaar.

Nu (1985) wordt de boerderij bewoond door de familie Engbers en is gelegen Kruisstraat 27.

^{120[120]}) Etstoel 14 d. 48 f. 221 vo./227 vo.

^{121[121]}) OSA 1785 cop. f. 4293 (9-2-1748).

^{122[122]}) Zie noot 117.

^{123[123]}) Etstoel 134, Diefstalaanbrengingen op de goorspraak.

^{124[124]}) Zie: J. Eefting, „De Eeftinge plaats in Er.:m en haar bewoners", Spint Arwt'n 3 (1974).

^{125[125]}) Vgl. haardstedenregisters 1784 en 1794. Deze boerderij was gelegen Kruisstraat 9 en is in het midden van de jaren-70 van onze eeuw afgebrand.

Jan Eefting is een man van aanzien geweest in Zweeloo en daarbuiten.

Hij was ontvanger van de onbeschreven middelen te Zweeloo en in 1806 één van de vier mannen die het kohier van vaste goederen opmaakten ^{126[126]}).

Zijn welstand mag blijken uit de verschillende grote grondaankopen die hij eind 18e eeuw deed.

Op 19 oktober 1790 kocht hij voor f 200 - - een hof in Zweeloo van Willem Naber ^{127[127]}). op 14 december 1792 kocht hij op de veiling van Lucas ter Haar van de Haar samen met zijn vader voor f 1323 - - vaste goederen die behoorden tot het Schreuringe-erve te Aalden ^{128[128]}) en op 23 december 1793 kocht hij op de veiling van Albert Crumming te Dalen voor f 11 15 - - vaste goederen, waaronder een boerderij voor f 300 - - ^{129[129]}). (was dit misschien de boerderij in Zweeloo die hij voor 1794 is gaan bewonen en heeft Albert Crumming deze misschien uit de failliete boedel van Pieter Willems gekocht? Zie III a).

Verder kocht hij nog stukken land in 1794 en 1797 voor totaal f 578 - 10 - ^{130[130]}).

Een indruk van zijn welstand geeft ook het register uit 1806, dat Jan Eefting vermeldt als eigenaar van 2 boerderijen te Zweeloo en o.a. 30 mudden grasland ^{131[131]}).

Hiernaast bezat hij nog de helft van de Eeftinge-boerderij te Erm met (omgerekend) 17.5 ha. bouw- en weiland ^{132[132]}).

Op 18 maart 1807 overleed Jan Eefting. De zoon Jan was al tussen 1793 en 1801 overleden, zodat zoon Hendrik hem opvolgde als boer en koopman ^{133[133]}).

Deze huwde op 10 mei 1807 met Hillichje Nijenhuis (zie III a) uit Aalden, Hendrik Eefting was evenals zijn vader een man van gezag in Zweeloo.

In 1813 was hij kandidaat voor het ambt van adjunct-maire.

De onderprefect besliste echter dat maire Lodewijk Abrahamy voortaan ook als adjunct-maire op zou treden ^{134[134]}).

Na het overlijden van Hendrik op 8 januari 1831 te Zweeloo, waren diens zonen Jan (1808 - 1860), gehuwd in 1840 met Willemetje Hadders en Jannes (1810 - 1886), ongehuwd, de laatsten van de Zweelose Eeftings ^{135[135]}).

Beiden speelden een rol van betekenis in de Zweelose samenleving. Zo was Jan raadslid, wethouder, ambtenaar van de burgerlijke stand ^{136[136]}) en lid van de commissie van de markescheiding van Zweeloo ^{137[137]}).

Jannes was belastingschatter, raadslid (na 1860) ^{138[138]}) en kerkvoogd ^{139[139]}).

Met zijn overlijden stierf de Zweelose familie Eefting uit en vererfden de vele bezittingen.

Volgens de kadastrale legger B I uit 1875 bestond de nalatenschap voor wat betreft het nagelaten onroerend goed in de gemeente Zweeloo uit ca. 125 ha. bouwland, weiland, hooiland, heide en bos en 3 boerderijen met schuren erven en tuinen in het dorp Zweeloo.

De boerderijen zijn gelegen Kruisstraat 27 (de oude Sijders-boerderij), Kruisstraat 9 (bewoond door Eefting 1794 - 1886) en Kruisstraat 5 (verkregen tussen 1863 en 1873).

III. h. Van de zoon **Lucas Sijders** zijn weinig gegevens bekend. De vroegste vermelding is zijn huwelijks-inschrijving in het trouwboek van Zweeloo.

Hier huwde hij in mei 1738 met Maria Catharina Verschuur, woonachtig in Groningen.

Zij was een „dogter van wijlen den wel geleerden Heer Joh. Verschuur in zijn leeven pastoor in de Zeerijp en van wijlen Mensjen van Haaren."

Intermezzo: de familie Verschuir

De vader van Maria Catharina, Johannes Verschuir, werd op 30 september 1680 te Groningen gedoopt als zoon van Henrick Verschuir (uit Hessen) en Maria Haaks. Hij studeerde theologie te

^{126[126]}) OSA 1513 Zweeloo.

^{127[127]}) OSA 1025 d. Zweeloo f. 8.

^{128[128]}) *ibidem* f. 29.

^{129[129]}) *ibidem* d. Sleen f. 49/50.

^{130[130]}) *Ibidem* d. Zweeloo § 43, d. Sleen l. 56.

^{131[131]}) *Zie noot 126.*

^{132[132]}) *Zie noot 124.*

^{133[133]}) OSA 1623 (*Toestand van inwoners*) Zweeloo, opgesteld 19-8-1807.

^{134[134]}) *Van Schelt, Fragmenten*, p. 91.

^{135[135]}) *Zie noot 124.*

^{136[136]}) *Notulen Gemeenteraad Zweeloo 1851-1860 (GA-Zweeloo).*

^{137[137]}) *Arch. Marke van Zweeloo inv. no. 1 (no. 1 Markevergadering 8-3-1859).*

^{138[138]}) *Zie noot 136.*

^{139[139]}) *Zie noot 137 (Markevergadering 29-11-1862).*

Groningen en volgde lessen in wis- en natuurkunde van professor Bernouilli. (Volgens overlevering was Johannes Verschuur zodanig bekwaam in wis- en natuurkunde dat hem hierin een hoogleraarschap aan de Parijse Sorbonne zou zijn aangeboden!)

In 1702 werd hij schoolmeester en voorzanger te Loppersum en in 1705 deed hij met goed gevolg zijn proponentsexamen theologie. Op 21 dec. 1713 werd hij beroepen en op 4 maart 1714 bevestigd als predikant te Zeerijp, alwaar hij tot zijn overlijden op 20 augustus 1737 is gebleven. Hij was de leider van het zg. „Piëtistisch Reveil" in de Ommelanden en had grote invloed, die mede door zijn geschriften veroorzaakt werd. Zijn bekendste pennevruchten zijn: „Waarheit in het binnenste of Bevindelijke Godtgeleertheit", waarvan de vijfde druk nog in 1862 het licht zag en „Honigraatjes van Gesangen, tot verkwikkinge van Zions Treuruge, in veelderlei Zielsgestalte opgesteld" (1735), een verzameling gedichten die in 1751 voor de derde maal gedrukt, werd ^{140[140]}).

Johannes Verschuur huwde driemaal:

- I. op 10 mei 1700 te Groningen met Amarentia Termaet (1671 - 1702) dochter van Remmert Termaet en Jantien Jans.
- II. op 18 mei 1703 te Groningen met Mensien van Haren, dochter van ds. Berend van Haren.
- III. op 31 okt. 1726 te Groningen met Helena de Sygers (1 686 - 1764), dochter van Wolter de Sygers en Maria Gresell.

Enige nakomelingen:

Uit I ^{141[141]}). Twee zoons waarvan er een jong overleed. De ander was:

- Hendrik (Henricus) Verschuur (1702 - 1767). Deze was predikant, o.m. te Sleen van 1738 tot 1766. Hij trad driemaal in het huwelijk: in 1727 met Meijno Froons, in 1732 met Margeretha Forsten en in 1740 met Roelijna Husing. Hij kreeg o.a. drie zoons;

- (1) Jan Hendrik Verschuur (1735-1803), predikant te Bolsward; in 1759 hoogleraar Oosterse talen te Franeker. Omdat hij zich niet kon verenigen met de afzwering van „de Oranjes" nam hij in 1797 ontslag. Hij overleed op de Borneastate te Weidum in 1803. ^{142[142]}).

In 1760 gehuwd te Bolsward met Isabella Algra van Fontein. Uit dit huwelijk sproten twee zoons en twee dochters. Eén zoon overleed jong, de ander mr. Gijsbert Fontein Verschuur, werd burgemeester en maire te Alkmaar, sous-prefect, lid der 2e en le Kamer en Staatsraad in buitengewone dienst. In 1822 werd hij in de adel tot jonkheer verheven. Hij noemde zich „heer van Heilo, Oesdom en Ter Coulster." De naam Verschuur is vervolgens door zijn zoon uitgebreid tot die van: De Dieu Fontein Verschuur van Heilo. ^{143[143]}).

- (2) Wolter Forsten Verschuur (1739-1793), geneesheer te Amsterdam; in 1780 hoogleraar genees- en scheikunde te Groningen. Hij was gehuwd met Johanna Cornelia Klump (zie: W.J.A. Jonckbloet, Gedenkboek der Hoogeschool te Groningen, Gron. 1864, bijl. I, p. 99).
- (3) Hendrik Jan Verschuur (1745 ca. 1800). „der beide regten Doctor", bannerschulte van het Zuidenveld, schulte van Sleen en op 23 maart 1772 ook van Zweeloo. Op 11 maart 1788 uit zijn functie ontzet wegens patriottistische uitlatingen ^{144[144]}). Hierna was hij woonachtig in de Herestraat te Groningen. Hij was gehuwd met Gepke Durlen.

Uit II; Zes zoons en vier dochters waarvan twee zoons en twee dochters volwassen werden:

- Bernadus Verschuur (1704 - 1781). Aanvankelijk woonachtig in de Pelsterstraat in de stad Groningen, doch na enige tijd aan het Winschoterdiep/hoek Kostersgang, waar hij een huis bezat met een bakkerij. ^{145[145]}). Hij overleed in de Jacobijnerstraat. In 1730 gehuwd te

^{140[140]}) J. Lindeboom, „Secte-wezen in Stad en Lande", Groningse Volksalmanak 1945 p.66.

^{141[141]}) Ned. Adelsboek 1908, p. 521. Ned. Patriciaat 1953, p.384.

^{142[142]}) W.B.S. Boeles, Frieslands Hoogeschool en het Rijks Atheneum te Franeker, (Leeuwarden 1889) p.547.

^{143[143]}) J. Belonje, Ter Coulster (Wormerveer 1946) p. 54 e.v.; J.H. Rombach, „Gijsbert Fontein Verschuur (1764-1838)"

Alkmaarse Historische Reeks V (Walburg Pers 1982) p. 109 e.v.

^{144[144]}) Van Schelt, Fragmenten, p. 70.

^{145[145]}) Recht Arch. III x d. 108 f. 77 en d. 110 f. 82, f. 96 (GA-Groningen).

Groningen met Hillighjen Stellingwerf, in 1732 met Anna Hovinghe van Kropswolde. Hij was lid van het bakkersgilde; in 1737 hoveling en in 1753 vermeld als gildebode.^{146[146]}). Zijn zoon was waarschijnlijk Jan Verschuur, commissie-bode van de provincie Groningen en na zijn huwelijk woonachtig in de Visserstraat.

- Jan Famkio Verschuur. Eigenaar van een huis met een bakkerij aan de Rademarkt te Groningen. In 1730 gehuwd met Jantje Jans. Na haar overlijden was van hen slechts één dochter in leven^{147[147]}). De op 7 maart 1739 opgestelde inventaris getuigt van welstand en intelligentie.^{148[148]}
- Johanna Verschuur. Ca. 1750 gehuwd met Jan Jannes, kuiper te Kroddeburen onder Ten Post. Na 1768 woonachtig in 't Zandt.^{149[149]}
- Maria Catharina Verschuur. Gehuwd met Lucas Sijders.

Uit III: Geen nakomelingen.

Voorafgaande aan het huwelijk werd op 9 mei 1738 tussen Lucas Sijders en Maria Catharina Verschuur in Groningen een huwelijkscontract opgesteld.

Het contract zegt ons dat „Bruidegom en Bruidt neevens derselver vriden wel te vreedden (zijn) met alle goederen als de toekomstige Ehelieden an malkander sullen brengen ...”

Het contract behelst verder algemene bepalingen betreffende de verdeling van in de toekomst te verkrijgen erfenissen tussen hun eventuele kinderen en de verdeling van de nalatenschappen van bruid en bruidegom tussen de erfgenamen^{150[150]}). Volgens de keerzijde van het huwelijkscontract, was hetzelfde gericht aan: „H.E. Lucas Sijters Distalateur voor Heerpoort.”

Hoewel in het trouwboek achter de naam van de bruidegom „van Zwelo” staat geschreven, moet op grond van het bovenstaande betwijfeld worden of hij toen werkelijk nog in Zweeloo woonachtig was. Ook het lidmatenregister 1733 noemt hem niet.

Aan het eind van het huwelijkscontract worden nog de namen van de getuigen (dedingdieden) vermeld die bij de totstandkoming van het contract betrokken waren: „... an Bruidegomszijde, de coopman Jan Sijters^{151[151]}) en Roelef Leepel^{152[152]}) als Neeven, en an Bruidszijde D.E. Bernardus Verschuur en Jan Famkio Verschuur als Broeders.”

Lucas en Maria Catharina vestigden zich na hun huwelijk in 1738 buiten de stadswallen van Groningen, voor de Herepoort (d.w.z. aan de huidige Hereweg).

Hier oefende Lucas het beroep distillateur uit.

Waarschijnlijk heeft hij zijn zelf-geproduceerde sterke dranken ook verhandeld, want op 18 december 1738 werd hij aangenomen als volle gildebroeder van het Kramers- of Koopliedengilde van de stad Groningen^{153[153]}). In hetzelfde jaar verkreeg hij ook het Kleinburgerschap van de stad^{154[154]}) (Een verplichting als men nering wilde doen).

Aangezien Lucas verder niet wordt vermeld in de archieven van de stad is het niet mogelijk een beeld van zijn financiële en maatschappelijke positie te vormen.

Lucas Sijders overleed tussen 1752 en 1754. Op 2 november 1754 hertrouwde zijn weduwe met Derk Jan Bucher uit Oldeberkoop.

Elke aanwijzing dat Lucas Sijders te Groningen overleden en begraven is, ontbreekt.

Zelfs het gildebboek vermeldt zijn overlijden niet in het register „Namen der overledene gildebroeders, susters & kinderen”^{155[155]}).

Wanneer we echter het begraafboek van Zweeloo bekijken, zien we dat aldaar op 15 juni 1753 „Lucas Sijders tot Zwelo” werd begraven.

^{146[146]}) A. Pathuis, *Groninger Gedenkwaardigheden* (1977) p. 52, 53.

^{147[147]}) *Recht. Arch.* 111 x d. 120 f. 155 vo. dd. 30-4-1739 (GA-Groningen).

^{148[148]}) *Weeskamer (inventarissen) 1738/2 1* (GA-Groningen).

^{149[149]}) *Lidmatenboek Wittewierum* (RA-Groningen).

^{150[150]}) *Recht. Arch.* III ij op 9-5-1738 (I) (GA-Groningen).

^{151[151]}) *Jan Sijters = Jan Sijders* (III. d), Z.V. Martijmus Sijders en Hilleghijn Albers.

^{152[152]}) *Roelef Leepel waarschijnlijk ged. te Zweeloo 2-9-1709*, Z.V. Coert Lepel en Jantien Mensinge. *De grootvaders van*

Lucas Sijders en Roelof Leepel waren broers; Lucas en Roelef waren dus geen volle neven van elkaar. (Zie: Ned. Leeuw 1978 kol. 150-158). Roelef werd in 1725 kuipersknecht te Groningen en op 27-3-1733 als Meesterkuiper aangenomen in het kuipersgilde (Gildenarch. 60). Hij huwde op 15 mei 1733 te Groningen met Cornelisjen Pieters uit Appingedam. In de Oude Boteringestraat en Guldenstraat werden hen in de periode 1735-1744 5 kinderen geboren: Jantien, Conraad, Pieter, Anna en Pieter.

^{153[153]}) *Gildenarch.* 30 f. 414 (GA-Groningen).

^{154[154]}) *Burgerboek Groningen (Cleyne Borgerrecht 1738)* (GA-Groningen).

^{155[155]}) *Gildenarch.* 3 1 (GA-Groningen).

Er zijn geen gegevens die duiden op het bestaan van een eventuele naamgenoot in Zweeloo, zodat we wel mogen aannemen dat Lucas Sijders uit Groningen dezelfde is als degene die in Zweeloo begraven werd.

Misschien was hij als koopman toevallig in de buurt van Zweeloo toen hij overleed, of waren zijn familiebanden zo sterk dat hij erg vaak in Zweeloo vertoefde.

Dit zou de verklaring kunnen zijn voor het feit dat in het begraafboek nadrukkelijk Lucas Sijders TOT Zwelo staat geschreven.

Lucas en Maria Catharina hebben drie kinderen gekregen, die na het 2e huwelijk van Maria Catharina onder voogdij van Bernardus Verschuur en Harm Boelken kwamen te staan.

De kinderen erfden in ca. 1760 van hun oom Laurens Sijders uit Zweeloo f 400,--.

De voogden besloten dit bedrag te beleggen en op 9 mei 1761 cedeerde Talina Eijssinge wed(e). Haitsema aan hen een vordering groot f 400,- die zij had op Klaas Schaapschoe en Trijntien Geers voor een gekochte kamer en stal met hofje aan het Boterdiep ^{156[156]}).

Op 13 oktober 1763 maakten de voogden hiervan de rekening op: „staadt en inventaris van alle sodanige goederen als de minderjarige kinderen van wijlen Lucas Sijders bij wijlen Maria Catharina Verschuur in egte verwekt, sijn te deele gevallen wegens een erffnisse van hare oom de E. Laurens Sijders ...” ^{157[157]}).

De kinderen van Lucas en Maria Catharina:

1. Mensje Sijders, geboren ca. 1743. In september 1766 was ze woonachtig in de Nieuwe Sint Jansstraat en werd ze lidmaat van de N.H.-kerk. Zij huwde op 11 november 1766 in de Martinikerk met Harm Hollenberg uit Jemgun (Oost - Friesland). Mogelijk is zij met hem naar Oost - Friesland vertrokken.
2. Hermannus Sijders, geboren ca. 1739. Op 9 maart 1764 was hij meerderjarig („...ipso jure mondig ...”) en verscheen hij voor de Weeskamer om zijn oom Bernardus Verschuur te bedanken voor de goede administratie en de „... volkomene overleevering van alsodanige goederen als deselve wegens hem in bewind en administratie hadde gehad ...” ^{158[158]}). (Mensje Sijders deed hetzelfde op 25 mei 1767, hierbij geassisteerd door haar zwager Evert Hollenberg omdat haar man naar Oost-Friesland was vertrokken) ^{159[159]}).

*Mensje Sijders
Evert Hollenberg in naam van mijn
broer Harm Hollenberg*

Hermannus Sijders

In november 1766 was Hermannus lidmaat van de N.H.-kerk en woonachtig in de Turftorenstraat. Hij huwde te Groningen op 4 juni 1783 in de A-kerk met Geesje Pieters van Dilgt uit Helpman.

^{156[156]} } *Recht. Arch. III x d. 148 f. 148 dd. 9-5-1761 (GA-Groningen).*

^{157[157]} } *Weeskamer (inventarissen) 1763/45 (GA-Groningen).*

^{158[158]} } *Weeskamerarch. 125 (kwitantieboek) f. 272 vo. (GA-Groningen).*

^{159[159]} } *Ibidem f. 231 vo. (GA-Groningen).*

Zij vestigden zich in de Lammehuingestraat ^{160[160]} (tegenwoordig A-Kerkstraat).

Het echtpaar kreeg hier twee kinderen: Lucas, ged. 16 juni 1784; overl. voor 1788 en Grietje, ged. 13 december 1786 en waarschijnlijk ook jong overleden.

Geesje van Dilgt overleed kort na de geboorte van Grietje en Hermannus Sijders overleed op 6 januari 1788.

De „naaste vrienden“, Boode Verschuur in de Visserstraat, Klaas Pieters van Dilgt te Eelde en Berent van Dilgt tot Helpman (familie) namen met financiële hulp van de Gereformeerde armenzorg toen de zorg voor de minderjarige Grietje Sijders op zich ^{161[161]}.

3. Lauwrens Sijders, gedoopt in de Martinikerk op 19 november 1751. Hij is op jonge leeftijd (vóór 1761) overleden ^{162[162]}).

^{160[160]} Zie: K. ter Laan, *Groninger encyclopedie d.1* (1954), p. 411.

^{161[161]} Weeskamerarch. 13 (*Register van overledenen die onmondige kinderen hebben nagelaten*) (GA-Groningen).

^{162[162]} Zie noot 156.